

Upravništvo: Ljubljana, Pucnijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Iskrarstvo: Ljubljana, Pucnijska ulica 5 - Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglaševanje v Italiji in
tuzemstvu: UPI S. A. MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino po postno-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti, Contr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.

Mesečna naročnina 25 litr.

Uredništvo:

Ljubljana - Pucnijska ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Schwerste Kämpfe in der Normandie

Die feindlichen Stossschiffe aufgefangen - Schwere blutige Feindverluste - In Italien nur örtliche erfolglose Angriffe des Gegners - Starke Sowjetangriffe bei Baranow abgewiesen - Deutsche Gegenangriffe südöstlich Warka - Schwere Kämpfe südwestlich Bialystok - Alle sowjetischen Durchbruchversuche nördlich der Memel zerschlagen

Aus dem Führerhauptquartier, 9. August.
DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Normandie sind nunmehr auf der gesamten Front von südlich Caen bis in den Raum östlich Avranches schwerste Kämpfe im Gange. Unter stärkstem Materialeinsatz rannte der Gegner, von zahlreichen Panzern und starken Luftstreitkräften unterstützt, immer wieder gegen unsere Front an. Es gelang ihm jedoch nur südlich Caen und südlich Vire in unsere Front einzudringen. Die feindlichen Stossschiffe wurden aber in der Tiefe der Stellungen aufgefangen.

In den übrigen Abschnitten blieben die feindlichen Angriffskräfte unter schwersten blutigen Verlusten schon vor unseren Stellungen liegen.

Im Raum von Le Mans kam es gestern zu erbitterten Kämpfen, in deren Verlauf der Feind in die Stadt selbst eindrang.

In der Bretagne wurden die auf Lorient und Brest vordringenden amerikanischen Verbände abgewiesen, zahlreiche feindliche Panzer vernichtet, um St. Malo wird weiter hart gekämpft.

Kampfflugzeuge griffen die Nachschubstützpunkte Avranches und Brecey mit guter Wirkung an. Im Seegebiet von Avranches wurde in der Nacht zum 8. August ein feindliches Handelsschiff mit 10.000 BRT durch Bombenverluste zerstört.

Über der Normandie und den besetzten Westgebieten verlor der Feind 20 Flugzeuge.

Im französischen Hinterland wurden 69 Terroristen im Kampf niedergeschlagen.

Schweres »V«-Vergeltungsfeuer liegt auf dem Grossraum von London.

In Italien führte der Feind nur örtliche

Angriffe südöstlich Florenz und im Raum nördlich Arezzo, die erfolglos blieben. Sicherungsfahrzeuge der Kriegsmarine versenkten vor der Dalmatinischen Küste zwei britische Schnellboote. Zwei eigene Fahrzeuge gingen verloren.

Im Osten wurden im Raum von Baranow starke von Panzern unterstützte Angriffe der Sowjets abgewiesen oder aufgefangen und 47 feindliche Panzer vernichtet. Südöstlich Warka sind Panzerverbände zum Gegenangriff angetrieben und in die vom Feind zäh verteidigten Stellungen eingedrungen.

Südwestlich Bialystok nahmen die Bolschewisten ihre Angriffe nach heftiger Artillerievorbereitung unter Einsatz starker Panzer- und Schlachtfliegerverbände wieder auf. Schwere Kämpfe hatten in einigen Einbruchsstellen an. Nördlich der Memel wurden auch gestern wieder alle Durchbruchversuche der Sowjets zerschlagen. Bei Krasenen eingebrochener Feind wurde im Gegenangriff abgeriegelt und 66 feindliche Panzer abgeschossen.

An der lettischen Front brachen zahlreiche feindliche Angriffe nach hartem Kampf zusammen. Schlachtflieger griffen wiederholt in Tiefangriffen wirksam in die Erdkämpfe ein. Durch Kampf- und Nachschubflüge wurden sowjetische Verkehrsanlagen und Stützpunkte mit guter Wirkung angegriffen. Mehrere Pontonbrücken über die Weichsel wurden zerstört.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits und Bordflak schossen vor der süd-nordwestischen Küste 8 britische Flugzeuge ab.

Feindliche Störflüge warfen in der vergangenen Nacht Bomben auf Orte in Westdeutschland und in Ostpreussen. In Köln entstanden Gebäudeschäden.

Najtežji boji v Normandiji

Sovražnikovi napadali klini prestreženi - Težke krvave sovražnikove izgube - V Italiji le krajevni brezuspešni nasprotnikovi napadi - Pri Baranovu odbiti močni sovjetski napadi - Nemški protinapadi južnovzhodno od Varke - Težki boji južnozpadno od Bialistoka - Severno od Njemena razbiti vsi sovjetski probojni polzkusi

Führerjev glavni stan, 9. avg. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

V Normandiji so sedaj na vsem bojišču južno od Caena pa do področja vzhodno od Avranches najtežji boji. Z največjo uporabo materijala je nasprotnik s podporo številnih oklopnikov in močnih letalskih sil vedno znova napadal našo bojno črto; uspešno mu je le južno od Caena in južno od Vire vdreti v naše črte, sovražnikove napadalne klinke pa smo prestregli v globini postojank.

V ostalih odsekih so obležale sovražnikove napadalne skupine, ki so imele najtežje krvave izgube, že pred našimi postojankami.

Na področju Le Mansa je prišlo včeraj do ogorčenih bojov, med katerimi je vdrl sovražnik v mesto samo.

V Bretaniji smo zavrnili proti Lorientu in Brestu napredujoče ameriške čete in uničili številne sovražnikove oklopnike. Za St. Malo se bijejo še nadalje hudi boji.

Bojna letala so napadla z dobrim uspehom oskrbovalni središč Avranches in Brecey. V vodovju pred Avranchesom so v noči na 8. avgust z bombnim zadetkom v polno potopila sovražnikovo trgovsko ladjo z 10.000 tonami.

Nad Normandijo in zasedenimi zapadnimi ozemlji je izgubil sovražnik 20 letal.

V francoskem zaledju smo v boju uničili 69 teroristov.

Področje velikega Londona je še nadalje pod težkim povračilnim ognjem »V«.

V Italiji je izvršil sovražnik le krajevne napade južnovzhodno od Florence in na področju severno od Arezza, ki niso imeli uspeha.

Zaščitne enote vojne mornarice so potopile pred dalmatinsko obalo 2 britanska brza čolna. 2 lastni vozili smo izgubili.

Na vzhodu smo na področju Baranova zavrnili ali prestregli močne, z oklopniki podprte sovjetske napade in uničili 47 sovražnikovih oklopnikov. Južnovzhodno od Varke so prešli oklopniki oddelki v proti-

napad in so vdrl v žilavo branjene sovražnikove postojanke.

Južnozpadno od Bialistoka so pričeli boljševiki po silni topniški pripravi in z uporabo močnih oddelkov oklopnikov in bojnih letal zopet napadati. V nekaterih vdorih so težki boji. Severno od Njemena so bili tudi včeraj razbiti vsi sovjetski probojni polzkusi. Sovražnik, ki je vdrl pri Rosijenu, je bil s protinapadom zajeten in je bilo uničenih 66 sovražnikovih oklopnikov.

Na letonskem bojišču so se zrušili po težkem boju številni sovražnikovi napadi. Bojni letalci so v nizkem letu ponovno uspešno posegli v boje na zemlji. Bojna in nočna lovška letala so z dobrim uspehom napadla sovjetske prometne naprave in oporišča. Uničenih je bilo več pontonskih mostov preko Visle.

Zaščitne ladje neke nemške spremiljave in ladijsko protiletalsko topništvo so sestrelile pred južno norveško obalo 8 britanskih letal.

Sovražnikova motilna letala so odvrkla v pretekli noči bombe na kraje v zapadni Nemčiji in Vzhodni Prusiji. V Kölnu je nastala škoda na poslopih.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 9. avg. Sinočnje finsko vojno poročilo pravi: »Na Karelski ožini je bil na področju Ihtale odbit napad nekega sovražnega oddelka, sestavljenega iz več kompanij. Tudi pri Vuosalmiju je sovražnik zamen napad v moči ene kompanije. Pri Taipaleju je bil preprečen poizkus neke napadalne skupine, da bi preplavala reko Vuoksen. Severovzhodno od Ladogaške jezera, na nekaterih krajih obojestransko delovanje napadnih čet. Na odseku jezera Laimola so bili na dveh mestih preganjeni ali razpršeni sovražni oddelki, ki so se premikali pred našimi postojankami. Pri Ilomantsiju so bili na več mestih z občutnimi izgubami odbiti žilavi sovražnikovi napadi. Pri jezeru Ruki je polčolaj nespremenjen.

Nadaljnja oslabitev bojev v Italiji

Berlin, 9. avg. Kot že nekaj dni tudi 7. avgusta ni prišlo na italijanskem bojišču do niklih večjih bojov. Severnoameričani so znova obstreljevali mesto Pisto s težkim topništvom ter so hudo poškodovali mnogo stanovanjskih in zgodovinskih stavb. Zapadno od Florence je pognal neki pionirski vod kljub močnemu sovražnikovu odporu v znak južno od Ama ležeči most preko Greve. Južnovzhodno od Florence so zavrnili nemški

oklopniki grenadirji na odseku Mesana-Petrignano več deloma z močnimi silami izvedenih britanskih sunkov, še preden so dosegli njihove postojanke. Na področju Castella je vrgel odločen nemški protinapad nasprotnika nazaj do severovzhodnega roba gora. Topništvo je obstreljevalo zbirališča bojnih in izvidniških oklopnikov na področju Poggio San Marcella, ter živahni sovražnikov avtomobilski promet na zbirališča pehote pri Ripi.

Hudi obrambni boji od Visle do Njemena

Berlin, 9. avg. Tudi včerajšnje vesti potrjujejo opazovanja zadnjih dni, da se namreč tači odpor nemških borec v bojnih skupin. Trdoča bojev ni popustila. Odpor nemških čet, njihov odločni protisunk: ter izsove sovražnikove materialne in človeške izgube so prisilile boljševke, da so premestili svoje čete, izpopolnili svoje močno zbirke oddelke in izpremenili marsikaj široko zasnovan načrt. Odporni duh borec na vzhodnem bojišču ostaja iz dneva v dan močnejši in daje vse bolj izrazito novo sliko. Ob severnem robu Karpatov je sovražnik južnozpadno Delatina, severno od Samborja ter pri Sanoku nadaljeval svoje krajevne napade, ki so bili zavrnjeni. Pri Dolni so madžarski in nemški lovci izrazljivo prejšnje dni doseženi vdor. Boljševiki so se tankaj zelo živahno branili ter so imeli visoke izgube.

V tork dopoldne je britansko-severnoameriško letalstvo napadlo več mest in vasi v vzhodni in južni Munteniji. Poškodovalo je mnogo javnih naprav, med njimi več bolnišnic ter mnogo kmečkih stanovanjskih hiš. Med mrim kmečkim prebivalstvom so nastale žrtve, Rumunske in nemške obrambne sile so sestrelile več sovražnih letal.

Nova finska vlada

Helsinki, 9. avg. V zvezi z izmenjevo predsednika republike je bila včeraj presodena finska vlada, ki je sedaj sestavljena takole:

min. predsednik: Hackzell (konservativec),

zunanj minister: Karel Enckell (izven stranke),

vojni minister: general Walden (dosedanj in izven strank),

notranji minister: Kaarlo Himilae (dosedanj guverner Laponske, član agrarne stranke),

pravosodni minister: vitez Born (vodja švedske ljudske stranke).

Iz dosedanje, iz 16 ministrov sestavljene vlade, so poleg konservativnega min. predsednika Linkomies izstopili vodja finske socialno-demokratske stranke finančni minister Tanner, zunanj minister Ramsay, notranji minister Ehrenroth, pravosodni minister Lehtonen ter namestnik ministra za delo in promet Kaasalainen, skupno s kmetijskim ministrom Osaro in namestnikom finančnega ministra Reinik. kaejem.

Novo vlado označujejo kot »delovno vlado na parlamentarni osnovi«.

Kralj Gustav maršalu Mannerheimu

Stockholm, 9. avg. Kakor javlja »Svenska Dagbladet«, je poslal švedski kralj Gustav maršalu Mannerheimu naslednje brzojavko: »Ko prevzamete, gospod maršal, v pomembnem trenutku za bodočnost Finske najvišje mesto v Vaši deželi. Vas prosim, da sprejmete moje najiskrenejše častitke.«

Atentat na britanskega komisarja v Palestini

Stockholm, 9. avg. Kakor poroča Reuter je obliavl kolonialni urad da je bil včeraj popoldne izvršen napad na britanskega visokega komisarja v Jeruzalemu Mac M'chaela. Atentatorji so z ulice streljali na njegov avtomobil. Mac M'chael sam je bil lažje dva člana njegovega spremstva pa težje ranjena. Atentat je izbruh notranje napetosti v Palestini, ki jo je zezvala Anglija s svojo politiko, s katero hoče pomagati Zidom in izigrati Arabce.

Nova akcija Mahatme Gandija

Solum, 9. avg. Poročevalska služba iz Kaira javlja, da namerava Gandhi prirediti veliko ljudsko zborovanje o priliki druge obletnice sklepa »nobenega plačevanja davšin brez javnih zastopnikov«. Ta Gandijev sklep je soglasno odobril izvršni odbor kongresne stranke.

Ob rojstnem dnevu prezidenta Rupnika

Na današnji dan, na dan 10. avgusta, se je l. 1880 v Lohvach v Trnovskem gozdu rodil deček, ki mu je Previdnost namenila, da bo kot mož stopil na čelo slovenskemu narodu v najtežjih časih njegove zgodovine ter prevzel nase težko, a vzvišeno odgovornost in nalogo, da ga iz viharja in nesreče popelje v čase, ki bodo lepi in srečni.

Kot sin nadgozdarja in trdnega posestnika je Leon Rupnik, naš sedanjí prezident, zagledal luč sveta. Ljudsko šolo je obiskoval v Idriji, srednjo šolo v St. Pavlu in Ljubljani. Po dovršenem 4. razredu je leta 1895 stopil v kratkoročno avstrijsko pehotno kadetnico v Trstu, ki jo je štiri leta kasneje zapustil kot mlad oficir. Prideljen je bil najprej pešpolku št. 16 v Varaždinu in nato v Klosterneuburgu pri Dunaju tam mošnjenju 15. pionirskemu polku, ki je bil po večini sestavljen iz Slovencev. Od leta 1905 do 1907 je bil na generalštabni akademiji na Dunaju, nato pa je do prve svetovne vojne služboval deloma kot četni, deloma kot štabni oficir pri raznih ednicah takratne avstroogrske vojske. V svetovni vojni je bil ves čas na frontah in je med drugim prebil pet soških bitk.

Po razpadu habsburške monarhije je stopil g. Leon Rupnik v jugoslovansko vojsko, v kateri je l. 1924 postal brigadni in tri leta kasneje je divizijski general. Pridobil si je izreden sloves kot strateški strokovnjak za utrdbne in je bil naposled postavljen za poveljnika celotne službe za utrjevalna dela. Po svojih sposobnostih, po svojem odkritem in trdnem značaju in svojem ljubeznivem nastopu si je tudi izven vojaških vrst na mah pridobil simpatije vseh, ki so ga imeli priliko spoznati, in je zlasti v naših krajih že takrat užival tudi v širsi javnosti veliko priljubljenost. Kot visok vojaški funkcionar je pripadal krogu onih uvidnih in odgovornosti se zavedajočih mož, ki so si na moč prizadevali, da bi ostala Jugoslavija izven vojne. Na žalost so židovsko-anglosaške spletke to preprečile in poglne državo v že naprej brezupno vojno vihor.

Po zlomu in razsulu bivše jugoslovanske vojske se je general Rupnik vrnil v Ljubljano. Čeprav je bil vedno le vojak, ki se ni nikdar ukvarjal s politikjo, je hitreje in bolje od politikov bistro in dalekovidno ocenil novo situacijo in spoznal, da je za Slovence sedaj glavna naloga in prva narodna dolžnost, da računajo z danimi razmerami in rešijo, kar se rešiti da. Prevzel je zato brez oklevanja, zavedajoč se svoje odgovornosti in svoje dolžnosti do naroda, mesto ljubljanskega župana, ki je bil takrat najvišjinejši Slovencev pridržani položaj. Njegovo človekoljubno in pozitivno narodno delo na čelu ljubljanske občine mu je prebivalstvo poplačalo s hvaležnostjo in naraščajočim zaupanjem. General Rupnik je na ta način postal še bolj priljubljen v najširših slojih.

Ko je Velika Nemčija po nesrečnem lanskem 8. septembru vzela Ljubljansko pokrajino v svojo zaščito ter rešila njo in njeno prebivalstvo iz katastrofe, v katero jo je pahnilo hadoljovski izdajstvo, je bil general Rupnik že tako izrazito vodilna osebnost med Slovenci, da je vsa javnost z veseljem pozdravila, ko je bil od nemških oblasti poklican na novi položaj šefa Pokrajinske uprave. Odgovorna in težka naloga mu je bila poverjena s tem, a kot mož, ki se zaveda dolžnosti in odgovornosti do svojega naroda, se je lotil brez predsodkov in oklevanja ter z vso železno energijo in veliko požrtvovalnostjo, ki sta mu svojski. Splošno zaupanje, ki ga je že užival, je v veliki meri pripomoglo, da se je naše ljudstvo, ki je bilo zbegano zaradi izdajalskega hadoljavskega pobratinstva s komunisti, hitro zopet znašlo ter se pod njegovim vodstvom še močneje strnilo v borbi proti uničujočemu komunizmu in njegovim pomagačem ter v delu za svojo bodočnost.

Deset mesecev je prezident Rupnik na čelu naše pokrajine. V tem času je s svojim uspešnim delom na vseh področjih še bolj utrdil zaupanje vase in vse prebivalstvo se ga je oklenilo s hvaležnostjo in spoštovanjem. Če ne bi bil storil ničesar drugega, kakor da je vrnil našemu narodu samozavest ter mu ob državnem razumevanju nemških oblasti ustvaril Slovensko domobranstvo in Socialno pomoč, bi ostalo njegovo ime trajno zapisano med imeni največjih sinov slovenskega naroda. A blagodejni sadovi njegovega dela in prizadevanja so vidni tudi na vseh ostalih področjih javnega življenja.

Upravičeno gleda naš narod v prezidenta Rupnika svojega rešitelja in očeta. Tudi v bodoče mu hoče z neomajnim zaupanjem slediti po poti, ki naj v zvezi z ostalimi ustvarjajočimi evropskimi narodi pod vodstvom Nemčije povede tudi Slovence k novemu življenju v prerojeni, slojni in pravični Evropi. To je sporočilo, ki ga slovenska javnost pridružuje svojim najtopljim željam in čestitkam g. prezidentu ob njegovem današnjem rojstnem dnevu.

Britanski poskus proboja na Orni le neznatno napredoval

Hudi boji z ameriškim oddelki pri Vireu - Utrditev nemških postojank med rekama See in Selune - Brez uspešni napadi Američanov v Bretaniji

Berlin, 9. avg. Kanadske čete so štiri dni brezuspešno napadale na višinah pri May sur Orni in Verriers. Ker so spoznale, da vodijo čelni napadi do izredno težkih izgub, so pričele sovražnikove čete z obkoljevalnim poizkusom. Med May sur Orni in Thury Harcourtom poteka bojna črta nekaj km ob Orni. Približno v sredi med obema krajema so napadli britanski oddelki pri Grimposu v smeri proti vzhodu. Po bombardiranju, ki ga je označil sovražnik sam za najtežjega v vsej invazijski bitki, je prodrli preko Orne, da bi na ta način udarili v hrbet nemškim četam, ki se drže dalje proti severu. Nemci so s takojšnjim protinapadi vrgli napadalce zopet nazaj. Pri ponovnem, s številnimi bombniki podprtem napadu pa je napadalcem vendar uspelo, da so prodrli nekaj sto metrov dalje in vdrli tik vzhodno od Orne v gozd pri Grimposu. Zaradi nemških protinapadov so se razvili težki boji, ki še trajajo.

Na odseku med Thury Harcourtom in Vireu so izvedli Britanci nekaj napadov, s katerimi so hoteli vezati nemške čete. Kot prejšnje dni, so tudi sedaj obdržali v nemškem obrambnem močju. Pri Vireu samem so udarili Američani z zelo močnimi silami ter dosegli nekaj vdorov. Za njihovo zajezev se še bijejo boji. Dalje proti jugu so napadli močni severnoameriški oddelki na področju pri St. Poisu in Cherenceu, da bi tako utrđili svoje črte ki so ogrožene sprčo nemških protisunkov. Po začetnem napredovanju so jih Nemci ustavili. Boji niso v ničemer vplivali na dalje proti jugu med Seejem in Seluneo že od sobote zvečer vršečimi se nemškimi protinapadi. Da bi zadržali nemške sile, ki so na dveh mestih napredovale za več km, je uporabil sovražnik strnjene bombniške oddelke. Njegova pehota in oklopniki so se ogorčeno upirali. Vendar niso mogli preprečiti, da ne bi nemške čete še dalje izgradle svojih v noči na ponedeljek doseženih napredovanj. Za nekatera močna sovražnikova oporišča se vrše boji z menjajočo se srečo.

Dalje proti jugu so preložili pri Mayennu prejšnjega dne krvavo odbiti Severnoameričani težnje svojih napadov na področje Lavala. Poizkušali so, da bi napredovali proti Sardi Nemci so prešli v protinapade proti ponesod protim oklopnikiškim klinom.

V Bretaniji je pritiskal sovražnik v istih smerah kot dosedaj proti jugu, severu in zapadu. Sunki so bili usmerjeni proti Lorientu, St. Nazairu, Brestu in St. Maloju. Američanom ni nikjer uspelo, da bi zavzeli utrjena nemška oporišča. Zlasti pomemben je bil obrambni uspeh nemških čet severovzhodno od Bresta, kjer se je krvavo zrušil s 50 do 60 oklopniki in močno motorizirano pehoto izvršeni sovražnikov napad. Tudi južnovzhodno od S. Maloja so se izjavili močni severnoameriški napadi.

Letalstvo je podpiralo obrambne boje z bombardiranjem sovražnikovih čet na področjih Avranches, Breceyja, St. Hilaira in Pontorsona. Uničilo je znova številne oklopnike in polna natovorjena vozila.

Na morju so boji v noči na terek popustili sprči megle, ki se je nenadno pojavila. Tudi običajnih napadov sovražnikovih lovskih bombnikov ni bilo. Na vzhodnem delu Seinskega zaliva se je spopadle neka stražna skupina vojne mornarice s sovražnim: brzimi čolni. Nemške edince so prve otvorile ogenj in prisilile nasprotnika, da se je obrnil. Huda megle je onemogočala opazovanje zadetkov.

Berlin, 9. avg. V terek v zgodnjih jutranjih urah je pričel sovražnik tudi vzhodno od Orne pričakovani velenpad, ki se je razvil po pred-

hodnem bobnečem ognju topništva. Doslej so se posrežili Kanadčanom na področju južno od Tilly la Campagne le malenkostni vdori, proti katerim so se sedaj sprožili nemški protinapadi. Nemški oklopniki, ki so napadli s področja južno od mesta Vireu, so pridobili nekaj ozemlja. Bitka, ki se je tu razplamela in v katero posegata s stopnjevano silovitostjo topništvo in letalstvo, terja od obeh strani mnogo izgub. Med bojiščem v Normandiji in med Loro se je posrečilo sovražnikovim oklopnikom prodreti dalje proti vzhodu. Nemške čete napadajo sovražnikove oklopnike sile ob Sarthi. V ponedeljek je izgubil sovražnik 64 bojnih in izvidniških oklopnikov.

Samomor živčno izčrpanega invazijskega admirala

Stockholm, 9. avg. Reuter javlja, da je ameriški admiral Pardee Moon, ki je poveljeval ameriškim mornariškim silam pri invazijskih akcijah v Normandiji, napravil v soboto zvečer vsled nervozne izčrpanosti po boju samomor.

To vest je objavil ameriški mornariški minister Forrestal. Moonovo brodovje se je borilo v bitki za Cherbourgski polotok.

Von Papen v Beogradu

Beograd, 9. avg. Nemški veleposlanik v Turčiji v. Papen se je na svojem povratku v ponedeljek nekaj časa zadržal v Beogradu. Odptoval je še istega dne dalje v Nemčijo.

Odnosji med Sovjetsko zvezo in Turčijo

Bern, 9. avg. O odnosjih med Sovjetsko zvezo in Turčijo poroča »Basler Nationalzeitung«, ki pravi med drugim:

»Pred tedni so pravili, da se je predvsem sovjetska diplomacija trudila, da bi privedla Turčijo v zavezniški tabor. Sedaj pa izjavljajo povsem odkrito, da je povzročila Anglija odločitev v Ankari, medtem ko so se zadržale Sovjetska zveza ter tudi Zedinjene države ob strani. Ali ni bilo nič z razgovori, ki sta jih imela s turškimi državljani Vinogradov in Višinski, ker je stavila Sovjetska zveza prevelike glede morskih ožin, in ali je doseglja Anglija svoj cilj šele, ko je dala Turčiji garancije ne samo proti morebitnemu nemškemu napadu, marveč tudi proti Sovjetski zvezi? Mnogokaj kaže na to, da se je Turčija popolnoma navezala na Anglijo, da bi se lahko upirala Sovjetski zvezi ter da je prevzela Anglija do nje obveznosti, ki bi jo lahko prisilile, ali ki bi jih lahko uporabila kot vzrok, da bi odklonila gotove sovjetske zahteve.«

Dimobranska mobilizacija v Turčiji

Amsterdam, 9. avg. Kakor javlja britanska poročevalska služba, je stopil v Turčiji v veljavno zakon, po katerem bodo poklicani v domovinsko obrambo vsi za vojsko sposobni moški med 16. in 60. letom ter vse ženske od 20. do 45. leta starosti.

Lord Gort premeščen v Palestino

Amsterdam, 8. avg. Kakor javlja britanska poročevalska služba, je zapustil Malto bivši vrhovni poveljnik britanskih ekspedicijskih sil lord Gort, ki je bil doslej guverner Gibraltarja in Malte. Nastopil bo svoje novo mesto kot višji komisar Palestne in Transjordanije.

Teroristični napadi na rumunske vasi

Bukarešta, 9. avg. Sinočnje rumunsko vojno poročilo pravi: Ob splošnem Dnejustru, v srednji Besarabiji in v Moldaviji niklih posebnih dogodkov,

Narod jih je obsodil!

Obsodba zločinskega atentata z dne 20. julija

Berlin, 8. avg. Pred ljudskim sodiščem so prešli v torek po dvodnevnih razpravah udeleženci zločinskega atentata z dne 20. julija pravično kazni. V veliki plenarni dvorani najvišjega sodišča v Berlinu se je sestel 7. avgusta prvi senat Ljudskega sodišča.

Skozi stranska vrata so pripeljali policijski uradniki v dvorano osem obtožencev, ki so bili v civilnih oblekah, ter jih posadili na dve klopi. Na prvem mestu sedel s stisnjenimi ustnicami in gledajoč v praznino bivši maršal v. Witzleben, poleg njega bivši generalni polkovnik Höppner, ki je bil že 1. 1942 zaradi strahopetnosti odstranjen iz nemške vojske. Za njima se vrste ostali obtoženci.

Medtem so vstopili v dvorano v sodniških haljah člani senata najvišjega nemškega sodišča, njim na čelu predsednik Ljudskega sodišča dr. Roland Freisler. Državni tožilec je višji državni tožilec Lautz, ki ga spremlja višji državni tožilec Gorisch. Pred obtoženci sedijo zagovorniki, ki jih je postavilo sodišče.

Razprava se je pričela s predsedničkovim ugotovitvijo, da so po višjem državnem tožilcu obtoženi bivši

generalfeldmaršal von Witzleben, generalni polkovnik Höppner, generalni major Steff, rez. nadporočnik von Hagen, generalni poročnik von Hase, generalstabin podpolkovnik Bernardis, stotnik Friedrich Karl Klausning in rez. poročnik grof York v. Wartenburg.

Ko je pozval predsednik kot prvega obtožence Ervina von Witzlebna ter je hotel ta dvigniti roko v nemški pozdrav, mu je to predsednik zabranil z besedami: »Nemški pozdrav uporabljajo samo rojaki, ki imajo v sebi še čast!«

Višji državni tožilec Lautz je obtožil obtožence, da so se poleti 1. 1944. kot majhna zarotniška skupina udeležili napada na Führerja, ki so ga hoteli s strahopetnim zahrbtnim umorom ubiti in si s tem z uporomo pridobiti v notranjosti države oblast nad vojsko in državo ter se nato samostojno predati sovražniku.

Pred sodni stol je stopil kot prvi obtoženeц Steff. Iz njegovega zaslišanja je razvidno, da je bil 30. januarja 1. 1944., torej ob obilnici prevzema oblasti, kakor je poudaril predsednik, povišan v generalnega majorja. Predsednik ugotavlja, da se je obtoženeц lagal, ko je izjavil pri prvem policijskem zaslišanju, da je v vsem napadu na Führerja zvedel šele po atentatu. Steff se je poizkušal na vse načine izgovarjati, šele ko ga je predsednik opomnil, da zahteva točen odgovor, da ali ne, je priznal, da je pri prvem zaslišanju lagal. Predsednik je nato prečital zapisnik, ki je bil napisan ob njegovem prvem policijskem zaslišanju.

Predsednik: »Ali ste poleti 1. 1943. obiskali polkovnika von Treskova, poznejšega šefa štaba neke armade Srednje vojne skupine in ali je takrat govoril, da je treba Führerja umoriti z razstrelivom med vojaškim razgovorom o položaju?«

Obtoženeц: »Da.«

Predsednik: »Ali ste o tem poročali svojemu predstojniku in Führerju?«

Obtoženeц: »Ne, tega nisem.«

Obtoženeц priznava nadalje, da se je udeležil kasneje tudi nekega razgovora s pehotnim generalom Olbrichtom, ki je bil medtem že ustrelen po preteklem sodu, in da je pri tem spoznal tudi bivšega generalnega polkovnika v. p. von Becka, ki ga je naravnost pozval, naj z napadom z razstrelivom odstrani Führerja.

Predsednik: »Ali so vas vprašali, če hočete sodelovati?«

Obtoženeц: »Da.«

Predsednik: »Ali je res, da je v oktobru 1. 1943. šill v vas grof von Stauffenberg in da niste rekli »ne«, ker ste hoteli imeti vmes svoje prste?«

Obtoženeц: »Da.«

Predsednik: »Ali ste si na jasnem, da niste imeli vmes samo svojih prstov, — da o glavi niti ne govorimo, — marveč, da ste postavili na kocko tudi svojo čast in da ste s svojo pivolvitvijo za velno izbrislali svojo čast?«

Obtoženeц: »Da.«

Steff prizna nato, da je, ko ga je Stauffenberg pozval, naj izvrši ta napad, to odklonil, vendar je hranil pri sebi razstrelivo, ki je bilo namenjeno za izvršitev napada.

Predsednik opomni nato obtožence, da je pred policijo izjavil, da ni nikdar imel razstreliva, ter prebere v dokaz njegove lažljivosti zapisnik zaslišanja, v katerem je obtoženeц najprej vse zanikal, nakar je šele po daljšem zaslišanju priznal, da je po nekem oddaljenem sorodniku atentatorja poslal razstrelivo Stauffenbergu. Pri tem pripomi predsednik, da je bilo to razstrelivo angleškega izvora.

Ko vpraša predsednik, ali je vedel, da se bo uporabilo to razstrelivo za morilski napad na Führerja, odgovori obtoženeц jasno »da«.

V nadaljnjem poteku zaslišanja poroča Steff o nekem prejšnjem načrtu, ki je bil sicer pripravljen, ni pa bil izvršen. Führerju bi bil pokazali novo vojaško opremo. Za to »častno nalogo« naj bi poslal tri navadne vojske v bojni opremi. V vojaški nahrbtniki enega teh nič slutečih vojakov z bojišča bi položili templirano bombo, ki naj bi eksplodirala prav v trenutku, ko bi ta vojak poročal Führerju. Pri tem bi bomba ubila Führerja in vojaka. Obtoženeц priznava, da je bil posvečen tudi v vse te podrobnosti. Obtoženeц potrди nato, da bi naj grof Stauffenberg, potem ko se ni mogel izvršiti napad ob pregledu nove vojaške opreme, v aktivni prisel razstrelivo k Führerju, ko bi imelo biti posvetovanje o položaju na bojiščih. To je predlagal tudi bivši generalni major von Treskov. Ponovno se obrne predsednik k obtožencu: »Torej ste poznali onega, ki bi naj izvedel napad. Ali ste tedaj o tem poročali Führerju?« Obtoženeц: »Ne.«

V nadaljnjem zaslišanju Steffa je bil govor o njegovem neposrednem predstojniku Generalquartiermeisteru vojske, bivšem topniškem generalu Wagnerju, ki je izvršil po ponesrečenem atentatu samomor. Pri tem se je ugotovilo, da je govoril z Wagnerjem o napadu na Führerja že v zadnjih mesecih 1. 1943. in da je bil Wagner o tem poučen. Steffovo trditve, da Wagner in on splošne nista hotela tega zločina, je zavrnil predsednik z opozorilom, da je obtoženeц jasno priznal,

da je skrival pri sebi razstrelivo, ki je bilo namenjeno za atentat.

Veliko pozornost so zbudile izjave, da je morilec grof Stauffenberg že 6. in 11. julija, ko se je javil v Führerjevem glavnem stanu, nosil s seboj to razstrelivo.

»Zakaj ni bil izvršen atentat že takrat?« vpraša predsednik obtožence. Odgovor: »Ker ni bil navzoč tudi Reichsführer SS. Tudi ta naj bi bil pri tej priliki ubit.«

Sedaj je sledilo odločno vprašanje: »Ali ste vedeli pred 20. julijem, da bi naj grof Stauffenberg izvršil tega dne svoj morilski načrt?« Obtoženeц priznava, da mu je 19. julija zvečer sporočil Wagner, da se bo izvršil morilski udar 20. julija.

Kot naslednji je bil zaslišan bivši rezervni nadporočnik Albrecht von Hagen. Ta je bil podrejen majorju Kuhnju, ki je po atentatu prebežal k boljševikom. Kuhn je bil prej podrejen obtožencu Steffu. Ob koncu novembra 1. 1943. ga je pozval major Kuhn, naj preskrbi dva zaboja razstreliva, ki sta ga nato major Kuhn in obtoženeц skrilila v gozdu v neki skladovnici drv. V decembru 1. 1943. je prejel od Kuhna ob priliki službenega potovanja na bojišče ponovno nalogo, naj preskrbi razstrelivo, kar je tudi storil, vendar pa ni pojal o teh ukazih nobenega poročila, medtem ko je podal o vseh ostalih izvršenih nalogah pismeno poročilo. Obtoženeц priznava, da je Steff vedel o tem nalogu preskrbeti razstrelivo, kljub temu, da službeno mesto Steffa in ostalih udeležencev, vključno obtožence, ni imelo nikakega opravka z razstrelivom, marveč povsem druge naloge. Steffu je bilo na to izročeno to razstrelivo, ki ga je hranil pri sebi, dokler ga ni po njegovem ukazu konec maja odnesel von Hagen v Berlin ter ga izročil morilcu Stauffenbergu.

Predsednik: »Ali ste izročili razstrelivo Stauffenbergu?«

Obtoženeц: »Da.«

Predsednik: »In s tem je bila stvar opravljena?«

Obtoženeц: »Ne.«

Predsednik: »Marveč?«

Obtoženeц: »Vprašal sem Stauffenberga, kaj bomo s tem napravili. Nato je odgovoril Stauffenberg, da hoče pogneti v zrak vlado ali Führerja, — natančno tega sedaj ne vem več.«

Na vprašanje predsednika, ali je o tej nameri grofa Stauffenberga javil naprej, kakor mu je velevala dolžnost, je tudi on odgovoril z »ne«.

Predsednik je zaključil zaslišanje obtožence z ugotovitvijo, da je Hagen skrivno atentata, ker je izročil razstrelivo Stauffenbergu.

Po kratkem odmoru je pričel zasliševati predsednik bivšega generalfeldmaršala von Witzlebna ter bivšega generalnega polkovnika Höppnerja, ki je bil že 1. 1942 zaradi strahopetnosti odstranjen iz nemške vojske. Witzleben je bil rojen 1881. L. 1901. je postal aktivni častnik. Dne 19. julija leta 1940. ga je imenoval Führer v zasedanju Reichstaga za maršala, 1. 1942. pa ga je prestavil Führer v rezervno glavnega vodstva.

Obtoženeц priznava da je bil zamotan »v to stvar«. Witzleben je že dalje časa poznal generala Olbrichta, ki je bil ustrelen po preteklem sodu in je z njim razpravjal o zadevi. Imel je tudi zveze z bivšim šefom generalnega štaba vojske, generalnim polkovnikom v. p. Beckom in z obtožencem Höppnerjem. Prva težko obtožujoča ugotovitev je ta, da je že v februarju 1. 1943. obiskal Becka v njegovem stanovanju in z njim »govoril o položaju«. Ob tej priliki sta se razgovarjala o tem, da ljudje, ki jih je Führer postavil na čelo vojnega vodstva, »niso dobri« in da so »dobri« odstranjeni. Na predsedničkov vprašanje kdo bi lahko bolje ravnal, odgovori Witzleben s tihim glasom: »Midva, Beck in jaz.« Drugi razgovor o tej zadevi je imel Witzleben v oktobru ali novembru 1. 1943. z Olbrichtom, ker je Olbricht prevzel vodstvo zarote. V tem razgovoru je Olbricht, kakor je razvidno iz preiskave — prvič pripomnil, da »tega ne bo mogel sam izvršiti«. Rabil bi še enega.

Predsednik je vprašal, kako so si prav za prav zamišljali uresničitev načrta, da bi pripravili Führerja do odstopa in da bi Witzleben in Beck prevzela vlogo vrhovnega poveljnika in državnega kancelarja. Na to je odgovoril Witzleben: »O vsej politiki in o notranjih političnih stvareh ne razumem ničesar. V prvi vrsti smo hoteli dobiti v oblast Führerja, toda ne v obliki atentata. Počakati bi morali na določen čas, ko bi bil Führer s čim manjšim spremetvom na potovanju, da bi ga lahko dobili v svojo pest. Bil smo mnenja, da bi nam bil živ Führer koristnejši kakor mrtev.«

Predsednikovo vprašanje: »Kdo pa naj bi vodil ta napad?«

Witzleben: »Ljudi za to bi morali šele poskušati.«

Predsednik je vprašal, ali si morda domišljevali, da se bo pustil Führer brez boja premagati. Nato je odgovoril Witzleben: »To smo si takrat domišljevali.« Na predsedničkov pripombo, da so nameravali torej povsem navaden umor, je izjavil Witzleben: »To se lahko reče.«

Tretji dogovor z Olbrichtom je imel Witzleben v maju 1. 1944., da bi se »poučil o položaju«. Ob tej priliki je spoznal grofa Stauffenberga. Witzleben je priznal, da je sedaj vedel, da je Olbricht našel iskanega pomočnika. Po tem dogovoru je odpoval Witzleben povsem mirno na zdravilnici v kopalnice Kissingen. Tu ga je 10. ali 11. julija pozval neki nadaljnji posredovalec, naj takoj pride v Berlin, ker ga tam potrebujejo. Za ta dan je namreč nameravana izvršitev atentata. Witzleben: »To je padlo v vodo.«

Dne 19. julija je bil Witzleben zopet »iz osebnih razlogov« v Berlinu. Tu so mu rekli, da bo »jutri stvar najbrže v redu«, nakar se je zopet odpeljal domov v Seesen. Kakor je priznal Witzleben so mu 20. julija sporočili tja, da se je v Berlinu pričelo.« Med potjo se je ustavil v nekom vojaškem poveljništvu, kjer so mu povedali, da je bil Führer pri atentatu le lahko ranjen, nakar se je Witzleben odpeljal v vrhovno poveljništvo vojske na Bengelstrasse in se tu sestel z Beckom, Höppnerjem in Olbrichtom. Tjaki je prispel pravkar iz glavnega stana, potem ko je izvršil atentat, tudi grof Stauffenberg. Beck ga je kratko vprašal, zakaj so pričeli upor brez točnega poročila o izidu atentata. Witzlebenu so nato predložili tako zvana »povelja«, ki so nosila njegovo ime. Witzleben je trdil, da teh po-

velj sploh ni prebral, sedaj pred ljudskim sodiščem pa je o njih dobesedno poročal ter izjavil, da je »smatral ta povelja za pravilna«. Kot »vrhovni poveljnik vojske« je objavil v teh »poveljih«, da je ustanovljena »nova vlada nemškega Reicha«.

Predsednik dr. Freisler je opomnil na neko tajno povelje, ki ga je izdal Höppner kot »vrhovni poveljnik domovinske vojske«. V tem povelju je bila ukazana aretacija vseh, ki so skrbeli v narodno-socialistični Nemčiji za red in mir, prehrano, oborožitevno proizvodnjo, kratkoma za vse vojno vodstvo in vse državno življenje. Witzleben je danes izrecno priznal, da sta on in Höppner ukazala, naj zasedejo koncentracijska taborišča vojaki, ki naj razorožijo straže in izpustijo internirance. Internirance bi naj samo prosili, naj se za enkrat vzdržujejo vseh demonstracij. Na predsedničkov pripombo, da bi to pomenilo izpustitev tisočev kriminalnih, deloma iznemoških zločincev, je Witzleben molčal. Witzleben se je mučil vsega eno uro in trideset v Bengelstrasse, ko se je izkazalo, da Führer živi, in ko se je Becku ponesrečil poizkus polastiti se radija, si je naročil Witzleben svoj avto in se odpeljal domov. Kmalu nato je bil aretiran.

Potem, ko je bila točno ugotovljena vloga, ki jo je igral Witzleben 20. julija, ga vpraša predsednik: »Ali ste kaj pomislili na to, kaj bodo rekli k vašemu zločinu ostali nemški maršali?« Witzleben je odgovoril: »Na jasnem sem si, da me obsojajo.«

Kot naslednji je bil zaslišan bivši generalni polkovnik Höppner, ki je sin zdravnik in je bil od 1. 1928 poveljnik generalnega oklopnikega armadnega zbora. L. 1942 je bil zaradi strahopetnosti in nepokorščine odstranjen iz vojske. Iz njegovih priznanj je razvidno naslednje: Höppner je stanoval v Dahlemu v bližini Olbrichta. Septembra 1. 1943 je Olbricht uveličal Höppnerja v priprave za zločin. Höppner izjavlja, da se je stal na razpolago le s pogojem, če se bo izvedla atentata gotovo posrečila. Priznal je, da je o priliki razgovorov glede atentata računal tudi z možnostjo nasilnega dejanja napram Führerju in da je bil vedno pripravljen proglasiti najostrejšo izjemo stanje nad nemškim narodom. Med obiskom 13. julija v Berlinu, ki pa je bil »neuspešen«, ker Stauffenberg ni izvršil atentata, je Olbricht že odredil alarmiranje vojnih sol. Olbricht je pripomnil k temu, kakor je to potrdil Höppner, da obstoja »sicer nevarnost, da bi generalni polkovnik Guderian odpeljal tanke na vzhodno bojišče.«

Atentatorji so se torej bali, da bi morali oddati na bojišče tanke, ki so jih našli zadrževali doma, in da bi bile s tem oslabljene čete, ki so jih v svoje prevratne načrte zadrževali doma. Höppner in Olbricht sta odšla po prvem razgovoru 20. julija proti 13. ur skupno h kočli. Nato sta se podala zopet v Bengelstrasse in pričakovala poročila iz Führerjevega glavnega stana. Poročila, ki sta jih prejela, so bila različna. Na prvo poročilo, ki ga je ob 15.50 poslal v Bengelstrasse grof Stauffenberg, da je bil Führer ob prliki atentata ubit, je vzel Olbricht iz neke blaginje povelja, ki so bila pripravljena za izdajo. Istočasno je bilo javljeno, da je sporočil Stauffenberg, ki je prispel na letališče Rangsdorf, da ni mogel ostati: nihče živ pri eksploziji, ki jo je smel videl in slišal. Bilo je kakor, da bi eksplodirala 15 cm granata. Medtem je prišel k Olbrichtu Beck in se imenoval za videnega šefa. Prišel je tudi Witzleben in pričeli so »vladati«. Höppner je pričel kot »vrhovni poveljnik domovinske vojske« v za to določen službeni sobi čitati »ukaze«, ki jih je medtem sestavil Witzleben. Nato je sklical med ostalim skupinke vodje vrhovnega poveljništva vojske, vendar je naletel pri njih na energičen odpor. Ko so nato okrog 18 uradno sporočili, da Führer še živi, se je posvetoval z Beckom, ali se ne bi mogli s »preizkusom« sile polastiti radijske oddajne postaje.

Izdajalsko početje Becka, Witzlebna in Höppnerja se je žalostno končalo, ko so vdrli v Höppnerjevo službeno sobo častniki in vojaški vojske. V nadaljnjih par minutah, ki so sledile, je bil del zarotnikov po preteklem sodu na mestu ustrelen. Generalni polkovnik Beck je poizkušal izvršiti samomor in si je prizadel s tremi revolverskimi strelji rane. Iz razlogov, ki še niso razjasnjeni, ga je nato osebno dokončno ustrelil generalni polkovnik Fromm. Höppner se je pustil aretirati.

Za Höppnerjem so stopili pred sodni stol pomočniki tega atentata, med njimi grof York von Wartenburg, bratranec Stauffenberga, v civilnem življenju višji vladni svetnik. Ta je hotel postati državni tajnik gospoda Reichskanzlerja, čegar mesto bi moral prevzeti Goerdeler. Obtoženi je poznal posamezne role, ki so bili določeni za atentat. Bil je stalno o vsem poučen in je izpovedal, da so imeli v načrtu takojšnjo vzpostavitev zvez s sovražnikom na vzhodu in na zapadu. Seveda »je poudaril — se je zarotniška klika povsem zavedala, da bodo sovražniki vztrajali na brezpogojni kapitulaciji in uničenju nemškega Reicha ter naroda.«

Naslednji zaslišanec, 24-letni bivši stotnik Friedrich Karl Klausning je bil otroče brezvsrčno volje v rokah glavnega zločincea. Klausning je imel v polni zavesti, za kaj gre, pripravljeno vozilo in letalo za morilec. Le bolezni, ki ga je nepričakovano napadla, mu je preprečila, da se ni 20. julija aktivno udeležil zločina.

Obtoženi bivši podpolkovnik Bernardis je izjavil, da se čuti krivega, ker je bil sodelavec. »Ko sem zapadel v mrežo grofa Stauffenberga, ki je bil moj predstojnik, sem s tem dnem prelomil svojo prisego. Tudi svoje varšice sem zavedel k udeležbi. Končno sem odpovedal tudi 20. julija. Če sem bil doslej le oseba, ki je bila poučena o vsem, sem postal s tem, ko sem dal naprej povelja za upor, neposredno sodelavec in sodelavec.«

Kot poslednji je bil zaslišan Paul von Hase, ki je bil rojen 1885 v Hannoveru. L. 1940 je bil imenovan za generalnega poročnika in za poveljnika vojske v Berlinu. Dne 15. julija 1. 1944 ga je poklical k sebi Olbricht, ki mu je izjavil, da je treba nekaj izpremeniti v vrhovnem vojnem vodstvu. Ker Führer neče prostovoljno odstopiti, mora biti odstranjen. Hase je nadalje izpovedal, da je bil 16. julija ob 10. ponovno poklican k Olbrichtu, ki mu je sporočil, da se bo atentat »zvršil 20. julija. Hase je bil 20. julija do večera v svojem uradu in je dajal povelja za »sestavo napadnih čet, ki bi naj zasedle javne zgradbe in prijele narodno-socialistične ministre.«

Ob koncu razprave je opozoril predsednik, da so imeli zarotniki zločinski namen, da bi paktirali s sovražnim inozemstvom. Predsednik je obtožence Witzlebna vprašal, če je izjavil po izjavljenju upora v svojem dotodanjem vojaškem poveljništvu, da za prevrat ni bilo na razpolago dovolj oseb. Obtoženi je odgovoril, da je ugotovil ob izjavljenju poizkusa tega upora »osnovno zmoto«. Vedno je mislil, da bodo sodelovali »zanesljivi delci čet in večji krog višjih častnikov«, njegova največja zmeta pa je bila, da se je popolnoma motil o narodno-socialističnem zadržanju nemške vojske.

Nato je pričel obravnavati višji državni tožilec vprašanje izvršitve pričakovane smrtne obsodbe. Obtoženci so se postavili s svojim dejanjem izven vsake narodne skupnosti ter izven odnosov do bojišča in domovine. Atentatorji so prelomili zvestobo svojemu vrhovnemu vojnemu poveljniku ter svojim tovarišem in »zpostavili Reich v uri največje nevarnosti novim nezasišanim obremenitvam. Nesposmo je, da se za tako samoto zadržanje ne morejo pokoriti na ta način da bi posetna kroga končala življenje obtožencev. Smrtna kazen se lahko izvrši le z obesenjem.

Višji državni pravdnik je končal: »Če bo obsodba izvršena, bo izbrisan iz zgodovine nemške vojske sramotni madež, kakršnega ni bilo nikdar prej in kakršnega ne bo več nikdar v bodoče.«

Zastopnik obtožbe, višji državni tožilec Lautz je izjavil v svojem govoru med drugim:

Zgodovina prusko-nemške vojske, ki je bogata krasnih primerov hrabrosti, junštva, zvestobe in časti, nima primera za takšno podlo dejanje, kakor se je razvilo danes pred našimi očmi. Brzina in odločnost, s katerima je bil uničen upor dne 20. julija, sta postavili vprašanje, ki ga moram »proučiti, ako hočemo pravilno presoditi stopnjo krivde. Kaj bi se bilo zgodilo, ako bi na temelju tega dogodka obtožene dne 20. julija uspel podli napad na Führerja in bi bil s tem nemški narod na všku svojega življenjskega boja orepn najbolj zanesljivega poroka odločne voje za samoohranitev? Naravnost presunljivo je, ako si predstavljamo, da bi se na vodilnih mestih pojavila zarotniška klika. Danšnja razprava je seveda jasno pokazala, da je bil le majhen krog opovor, ki so pozabili na čast, pripravljali dvigniti roko proti Führerju, ki so mu bili let vojske prišli zvestvo.«

Višji državni tožilec je tud ugotovil, da so predstavljal obtoženci le majhen, z osebnimi vplivi in interesi klike povezan krog, ki pa je bil vpliven zaradi svojega položaja. Ta krog niso ničesar skunega s lastniškim zborom nemške vojske. Nato se je višji državni tožilec bavil s posameznimi obtoženci in je ob koncu prišel do naslednjega zaključka:

»Vsi obtoženci so brez izjeme storili ali sodelovali; atentata in izdaje. Vsakdo je pomembno pomagal pri vplezanju. Sistemsko so oteževali vojne napore Reicha. Poizkušali so, da bi z umorom Führerja, ki je bil podel v svoj izvedbi in ki se je z božjim blagoslovom posrečil, dobili oblast nad vojsko in domovino. Bili so tipični reakcionarji. Hoteli so prditi in brezčasno izročiti Reich sovražniku. Sprito tega niso le veleizdajale, ampak tudi podli izdajalec domovine. Kazen, ki jih mora po zakonu zadeti, je smrtna kazen.«

Po govoru višjega državnega tožilca so dobili besedo zagovorniki, ki jih je postavilo sodišče. V izjavljanju branilcev je prišlo do izraza »juridično spoštovanje obtožbe, kajti obsodbo nad obtoženci je izreka že 20. julija usoda, ko je obvarovala Führerja, in tud ves nemški narod, ki je soglasno obsodil ta rezaslišani zločin. Končno so dobili besedo, kakor to določa zakon, obtoženci. Obtožencea Klausning in Bernardis sta prosila, da bi se pričakovana obsodba izvršila s streljanjem.

Govor japonskega ministrskega predsednika po radiju

Tokio, 9. avg. Ministrski predsednik general Koiso je govoril včeraj po radiju. Njegov govor so oddajale vse postaje. Govoril je o priliki prve obilnice »cesarskega ukaza«. Dobe sedno je izjavil: »Svetovni spor je zavzel sedaj tako ogromen obseg, kakršnega še nikdar nismo doživeli v zgodovini človeštva. Tudi naše cesarstvo je sedaj pod težkim državnim bremenom. V boju, ki traja sedaj že dve leti in devet mesecev, nam je povzročil sovražnik daljnosežne težave ter se je potrudil ovirati naš razvoj tako v notranjosti kakor na zunaj. Iztegnil je svojo roko na Marianske otroke, da bi tako dosegel hitro odločitev vojne. Trenutno je tako, kakor da bi hotel z enim samim udarcem uničiti našo domovino. Tudi na Novi Gvineji se je posrečilo sovražniku doseči delne uspehe. Mi se moramo trdno združiti, da bomo z naporom vseh sil dosegli cilj. To je velika naloga, ki nam jo je naložil naš cesar, in smo trdno prepričani, da jo bomo, vsak na svojem področju, vseskozi izpolnili. Če bomo trdno v to verovali, potem nam bodo dali skupni napor vsa naroda moč, ki nas bo usposobila, da bomo koe usodi. Ta moč nam bo prinesla popolno končno zmago ter popolno varnost našega cesarstva.«

Sedaj je prišel čas, ko bodo pričele naše cesarske sile z vojaškimi operacijami proti sovražniku in s sodelovanju z njimi se mora naš stolnikljonski narod oborožiti ter v posluš-

let, amortizacija pa se bo pričela 1. januarja 1950. Emisija jpsl tečaj znaša 480 lir za 500 lir nominala, kar nudi dejansko obrestovanje 5.34%.

== Ponovno povišanje kontingenta za angleški obtok bankovcev. Angleški parlament je bil znova prisiljen povišati maksimalni znesek obtoka bankovcev za 50 na 1200 milijonov funtov. Dejanski obtok je dosegel 2. avgusta t. l. 1146 milijonov, to je le 4 milijone manj, kakor je znašal doslej dovoljeni maksimalni obtok.

== Anglo-Američani hočejo likvidirati Banko za mednarodna plačila v Baslu. Po vestih iz Zedinjenih držav so na zavezniki valutni konferenci v Brettonu Woodu razpravljali tudi o Banki za mednarodna plačila v Baslu. Predlog je šel za tem, da bi se ta banka likvidirala. Anglo-ameriški gospodarski časopisi so v zadnjem času objavili razne kritike poslovanja Banke za mednarodna plačila v Baslu, očitno zaradi tega, ker ta zavod ni dočela v rokah Anglo-Američanov. Seveda pa Banke za mednarodna plačila ni mogoče likvidirati z enostranskim aktom zaveznikov. V tem primeru bi bila vsaj praktična izvedba likvidacije problematična.

== Posojilo mesta Genova. Po uspešni emisiji velikega posojila mesta Milana v višini 1 milijarde lir, ki je bilo izvršeno v marcu letošnjega leta, je sedaj tudi mesto občina v Genovi razpisala posojilo v višini 400 milijonov lir. Kakor pri milanskem posojilu znaša tudi pri genovskem obrestna mera 4%. Posojilo bo teklo 35

let, amortizacija pa se bo pričela 1. januarja 1950. Emisija jpsl tečaj znaša 480 lir za 500 lir nominala, kar nudi dejansko obrestovanje 5.34%.

== Mesечно ohranilo trimesečno obračunavanje mezd in plač v Nemčiji. Da se čim bolj razbremenijo mezdni uradi velikih podjetij je generalni pooblaščenec za delo izdal odredbo, po kateri morajo obratniki, ki zaposlujejo preko 20 oseb, obračunavati mezde mesečno. Pri osebah, ki prejema mesečne plače, pa je odredeno četrtletno obračunavanje. V dobi med enim in drugim obračunskim rokom lahko podjetja izplačujejo akontacije v zaokroženih zneskih, ki se kasneje obračunajo.

== Posojilo mesta Genova. Po uspešni emisiji velikega posojila mesta Milana v višini 1 milijarde lir, ki je bilo izvršeno v marcu letošnjega leta, je sedaj tudi mesto občina v Genovi razpisala posojilo v višini 400 milijonov lir. Kakor pri milanskem posojilu znaša tudi pri genovskem obrestna mera 4%. Posojilo bo teklo 35

Sodba ljudskega sodišča

8 krivcev atentata 20. julija obsojenih na smrt z obesenjem

Berlin, 8. avg. DNB. Ljudsko sodišče veldko-nemškega Reicha je sodilo 7. in 8. avgusta 8 zločincev, ki so bili odstranjeni iz vojske in ki so se vodilo udeležili zločina dne 20. julija.

Obtoženi Erwin von Witzleben, Erich Höppner, Hellmuth Steff, Albrecht von Hagen, Paul von Hase, Robert Bernardis, Friedrich Karl Klausning in Peter grof York von Wartenburg so bili kot prelomnice prisega, brezčastni častilpečniki, zaradi veleizdaje in zdaje domovine obsojeni na SMRT. Njihovo premoženje zapade Reichu.

Obsodba je bila izvršena dve uri po objavi. Vsi obsojeni so bili obeseni.

V nemškem tisku

Berlin, 9. avg. Z velikim poudarkom in podrobno poročila ves nemški tisk o razpravi in sodbi ljudskega sodišča proti izdajalcem dne 20. julija. Listi poudarjajo v svojih naslovih, da je ljudstvo obsodilo zločince. Istočasno objavljajo listi fotografije obtožencev Steffa, von Witzlebna, Höppnerja in von Haseja pri zaslišanju. Objavljajo tudi sliko predsednika ljudskega sodišča dr. Freislerja, ko kaže sodišču dokumentarne posnetke o kraju zločina. Listi še niso objavili lastnih komentarjev.

Z izvršitvijo smrtne obsodbe nad osmimi preostalimi krivci zločinskega naklepa z dne 20. julija je Ljudsko sodišče dokončno strlo izdajalsko zaroto in opr

Ferdo Kleinmayr †

Prmorski Slovenci so izgubili te dni — kot je objavilo Jutro 20. VII. — znamenitega moža, ki bi ga zlasti v teh težkih časih neobdobju potrebovali, moža, ki je lahko s ponosom gledal na plodna tla svojega delovanja. Kajti vse njegovo življenje je bilo delaven dan. Znan je bil širom slovenske zemlje kot humorist, satirik, črtičar, mladinski in vzgojni pisatelj, zgodovinar slovenskega šolstva; delavec v društvi, urednik raznih časopisov, prireditelj šolskih knjig in sestavitelj slovnice in besednjakov.

Ferdo Kleinmayr se je rodil 3. jan. 1881 v Kopru v Istri. Njegov oče — profesor na kopnem učiteljski, je bil iz Višnje gore na Dolenjskem, mati pa je bila doma na Korškem. Ferdo je dovršil nižjo gimnazijo v Trstu, učiteljske pa v Kopru ter je l. 1900 nastopil službo kot mestni učitelj v Škodnju v Trstu.

Ze eno leto prej je pa začel svoje plodovito literarno delovanje. Redki so med slovenskim učiteljskim, ki bi mu bili enaki. Malo je tudi slovenskih časopisov, ki bi jim ravnali. Ferdo ne bi dopisnik. Pod psevdonimom Ferdo, Plemić in šiframi: PP, Urbanus, Dr. Picek, Prešpak, i. dr. je začel priobčevati v tržaškem Brivcu, Skratu, Piki ter ljubljanskem Ježu in Osv. vrsto humorističnih, satirskih, pesmi, anekdot, dvopisov in podobnih spisov (nad 500). S humorističnimi in črticami je sodeloval tudi pri Domu, prijatelju, Slov. Narodu, Slov. ilustr. tehniku, Kurentu in drugod. Edinstvo, trž. Novice, Delo in Novi rod je pa zalagal s črticami in satirskimi pravicami. V Miru in Koršču je objavil vrsto realističnih črtic, iz koruškega življenja in povesti, iz koruške zgodovine. Leta 1906. je na izšla samostojna zbirka njegovih humorističnih pod naslovom »Tih in drugi«.

Mnogo je pisal tudi v strokovno pedagoške in stanovske učiteljske časopise, v kulturne in mladinske liste: Učit. Tovariš, Učiteljski list, Domače ognjišče, Naša bodočnost in Zvonček. Zlasti važno je v tem letu 1911. ko je začel objavljati spise o zgodovini tržaškega slovenskega šolstva. V 17. števil. UT je priobčil šolske zgodovinske črtice: Umik kontovske šole v poletnem tečaju l. 1829. V številkah 21—34 UT pa znamenito črtico: Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata, kjer pa obravnava tudi šolstvo pred to dobo tako, da jo lahko uporabljamo tudi za razdobje od 1792 do 18. VIII. 1855., ko je bil konkordat podpisan.

Kleinmayr je bil izvrsten predavatelj. Sam sem ga poslušal, ko je predaval učiteljsku pri zborovanjih in učiteljskim iz Kopra, ki so se na predavanja nalašč vozili v Trst. Eno teh Ferdovih predavanj: »Čankarjev Martin Kaurč« mi je posebno ugajalo. Bil je nekaj časa tudi predsednik trž. učit. društva, Leta 1911. je bila v Trstu XXIII. glavna skupščina »Zavezave avstr. jugoslov. učiteljskih društev«. Za to skupščino se je Kleinmayr posebno pripravil in na njej nastopil kot predavatelj s študijem: Slov. šolstvo v Trstu. Predavanje je tako ugajalo, da ga je »Zavezava« dala natiskati v posebni brošuri. Kdorkoli bo kdaj pisal zgodovino slovenskega šolstva na Primorskem, ne bo mogel iti mimo teh treh in še poznejših Kleinmayrovih študij.

Eno leto prej je priredil za slovensko mladino M. Twa novo zgod. povest Kraljevič in Berni. Leta 1911. je pa za oder priredil Jurčičovo Hčer mestnega sodnika. Ker sem bil tedaj v odboru trž. dram. društva, sem pogosto zahajal k vjam in se prav dobro spominjam, kako ostro uho je imel za naglasne napake. Igrali so jo v trž. Narodnem domu l. 1911 in kmalu nato tudi v Marboru.

Z l. 1919 se je na Primorskem vse izpremenilo. Ze takoj l. 1919 je začel v Trstu izhajati kulturni vestnik Njiva, kateremu je bil urednik in dopisnik Kleinmayr. Uredil je tudi 2. letnik tržaškega Hišnega prijatelja. Od leta 1917. je izdaljal, urejal in zalagal knjigarnar Jaka Štoka splošni žepni koledar Vedež. Od l. 1923 dalje ga je urejeval Ferdo.

Se važnejša naloga ga je čakala pri šolstvu. Treba je bilo na novo sestaviti berila in računice. Ze l. 1921. je izšlo v založbi in tiskarni Luigi Trevesinija v Milanu prvo, drugo, tretje in četrto berilo za obče ljudske šole, ki sta jih po ljubljanskih preuredila slovenska učitelja. Eden od obeh je bil Ferdo. L. 1922. je sestavilo 7 učiteljev tudi 5. berilo. Med temi sestavitelji je bil tudi Kleinmayr. Toda s tem delo za slovensko šolo ni bilo končano. Ferdo je prestil na naš jezik italijanske računice za prvi, drugi, tretji, četrty in peti razred, ki sta jih sestavila F. Benolli in I. Plamin.

Tudi za pouk italijančine Slovincem in slovensčine za Italijane je poskrbel. L. 1914. je izšla: Italijančina za Slovence, l. 1919. pa

L'interprete sloveno in Priročna slovnica ital. jezika ter Grammatica della lingua slovena. Leta 1920. je izdal slovensko-italijanski in italijansko-slovenski slovar. Vse te knjige so izšle v Trstu večinoma v založbi knjigarnarja Jaka Štoka. Kako potrebna je bila izdaja teh knjig, vemo dobro ljubljanci, saj smo leta 1941 kupovali že peti natis Kleinmayrove: Priročne slovnice italijanskega jezika.

Leta 1926. je začel izhajati v Trstu književni zbornik Luč. V III. letniku je priobčil Ferdo svojo l. 1911 v UT priobčeno študijo: Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata« seveda predano in izpopolnjeno pod naslovom: »Ljudsko šolstvo v tržaški okolici v svojih početkih do l. 1868.« V IV. letniku pa njeno nadaljevanje pod naslovom: »Slovenske ljudske šole v tržaški okolici od l. 1868. do konca«. S tem je izvršil študijo, ki bo vsem zgodovinarjem slov. šolstva neobhodno potrebna.

Cilj komunizma — splošna revolucija

Komunizem je vedno in povsod enako zviti. Sedaj se hlina, nastopa hinavsko, prihuljeno, nato zopet oblastno, nasilno, divje. Selaj se ogrne v plašč narodne osvoboditve, potem zopet v plašč najtrše brez-narodnosti. Sedaj govori o potrebi združ. živitve delavcev in kmetov, potem zopet ščeva ene proti drugim. Vse mu pride prav, vsak tudi najmanjši dogodek zna izrabiti v svojo korist.

Cilj mu je vedno enak, čeprav način borbe po potrebi menjava. Noben pokret, nobena, še tako dobro izpeljana organizacija ga v tem pogledu ne doseže. Prevejanje in pretkan do viška izrabljuje vse in vsakogar, samo da se mu posreči napraviti zmedo. Vsaka zmeda pa je navadno korak naprej, korak bližje revoluciji, a le prav redko kdaj k izreženju.

Pripravljali so se...

Sodelavci mi je pripovedovali: »Zaposlen sem bil v l. 1940. z nekimi N. N., ki je bil prej dve leti odsedel v zaporih in Sremski Mitrovici zaradi komunističnega prevratnega delovanja. Vsak pri svojem stroju sva delala, ko je renadoma dobil poziv, da se ima takoj vrniti nazaj na orožne vaje. Bil je namreč doma na dopustu. Neznansko veselje se ga je polastilo. Sedaj pa nekaj bo, si je zadovoljno, govoril. Na vprašanje, kaj misli s tem, je odgovoril, vojska bo in morda še kaj, in pri tem napravil pomenljivo kretnjo. Očividno je bilo, da se je veselil bližajoče se revolucije.«

Ze samo ta malenkostni primer nam kaže v jasni luči vzgojo komunističnih partijev. Ni to izmišljena zgodba, temveč je popolnoma resničen dogodek.

Navedi hočem še en dogodek, ki sem ga sam doživel: Bilo je pred dobrimi petnajstimi leti. Pri velikem podjetju, kjer sem bil zaposlen, sem bil premeščen v drug oddelk. Po dveh dneh je pristopil k meni partijec oddelka in me vprašal, če sem organiziran. Ko sem mu pritrdil, me je vprašal nadalje, čisto naravnost, brez vsakih ovinkov, če verujem v splošno svetovno revolucijo. Na vprašanje sem tudi jaz popolnoma kratko in brez ovinkov odgovoril, da ne. Osuplo me je pogledal. Izmenjala sva še par misli, nato pa mi je dejal: »Fant, ti si zaglavljen, s tabo je fenič.« Dve leti in pol sva bila zaposlena skupaj v istem oddelku, a političnih razgovorov z menoj ni več našel.

Pozneje sem zvedel, da je v tistem času obiskoval večerni organizacijski tečaj partije. Seveda se je tečaj vršil pod naslovom strokovne organizacije, takrat »Saveza metalnih radnika Jugoslavije«.

Svetovna revolucija! Kdo se je takrat zavedal važnosti teh dveh besed? A danes, ko doživljamo grozote revolucije na naših tleh, nam beseda revolucija zveni na uho v drugačnem zvoku, v zvoku prave, krute in trde resničnosti.

Gornja dva dogodka nam popolnoma jasno dokazujeta, kako so se komunisti vso dolgo dobo temeljito in načrtno pripravljali za revolucijo. Sedaj vidimo, da so se pripravljali v vseh podrobnostih. Ko so pripravili dozore in ko je Kominterni dala znak, so udarili in nam v nekaj dneh pripravili državo. Kako so si zadovoljno meli roke in se svojega razdiralnega uspeha veselili! Kako so hiteli z odvažanjem orožja in streliva v že takrat, aprila leta 1941, skrbno skrita skladišča.

Komunizem izrablja nesrečo naroda v svojo korist.

Podlost je uživali in se veselili nad nesrečo svojega brata, nad nesrečo svojega lastnega naroda. Komunizem se na to ne ozira. Na nesrečo svojega lastnega brata kljuje glavico za svoje stranske koristi. Ko v aprilu l. 1941. pri nas še ni nihče

Tako je torej stal Ferdo Kleinmayr za primorsko slovenstvo povsod kot cel mož v prvih vrstah največjih delavcev. Pri svojem delu je moral poziti marsikako grenko kapljico razočaranja. Toda Ferdo je bil pokonci mož in mu nobena grenkost ni upognila tilnika.

Kot predsednika tržaškega učiteljskega društva sem ga slišal zadnjikrat javno govoriti na grobni govor tov. Vinku Engelmanu. Tako iz srca je govoril tedaj, tako brdko je občutil izgubo delavnega tovarša. Danes pa tudi njega krije ljuba, draga, primorska zemlja. Ni ga, ki bi ga priklical, naj vstane, naj posluša, kako ga zopet kliče delo, delo in delo. Ali Ferdo sedaj ne bi čul poziva in klica k delu, saj po svojem trudopolnem delovanju tako šadko počiva tam na lepem tržaškem pokopališču. Večna čast njegovemu spominu! Plemenit je bil po sre, značaju in delu.

Ciril Petrovec.

spregovoril, je bila v KPS že osnovana OF, ne v korist naroda, temveč v korist partije. Iz zmede je bilo treba napraviti novo, še večjo zmedo in stopiti korak bližje naproti revoluciji. Razmere so razvoj pospeševale, revolucija se je zanesla in v l. 1942. je že plamtela z močnim žarom preko vse Ljubljanske pokrajine. Padale so žrtve — pet — sto — tristo — tisoč in še in še.

Žrtve tudi v delavskih vrstah.

Revolucija nobenemu stanu ni prizanesla. Tudi v delavskih vrstah so se množile žrtve. Rekli so, da se bore proti kapitalizmu, morili pa so le revno ljudstvo. Med prvimi je morala umreti 12. julija 1942 na Ključu nad Dobrovo mučenška smrti Pepca Bajda, vzorna, pridna in početna delavka iz tobačne tovarne. Tri dni za njo je bil ubit gozlni delavec Franc Turk iz Stopič pri Novem mestu. Ne bomo naštevati imen, predelga bi bila vrsta. Val vemo, da so bili med padlimi v večini tisti, ki so si s svojimi rokami služili svoj vsakdanji kruh.

Druge isti postopek.

Mnogi zagovorniki komunizma so in še danes govore, da je na Primorskem in Gorenjskem OF povsod nekaj drugega, kakor je bila na Dolenjskem, znano pa je, da so na Primorskem in Gorenjskem tudi morili ljudi pri delu na njivah in na domovih. Vemo, da je bil bivši delavec in nato nameščenec na Jesenicah, Bertonec Franc, umorjen v januarju l. 1944. na poti od cerkve proti domu. Vemo, da je bil enako umorjen v februarju l. 1944. Arnež Peter na poti z dela domov. Vemo, da je bil februarja l. 1944. v stanovanju vprico žene in enomesenečnega otroka umorjen Valenter Karel. Najnovejši zločin nad poštnim slovenskim delavcem pa so komunisti izvršili 8. julija, ko so v Lescah s strelom iz strojne umorili poštenega, zaveznega jeseniškega delavca, Volčino Heliodora. Torej štiri žrtve iz ene same tovarne!

»Živio Stalin, Jože, reši nas!«

Ko so padale te in druge žrtve po Gorenjskem, so se ljubljanski Of-ariji začeli izmikati in izgovarjati na vse načine, samo da bi odvrnili krivdo od OF in komunistov, vse skupaj pa jim prav nič ne pomaga. Vse Jesenice prav dobro vedo, kdo je morilec Petra Arneža. Vsi tudi prav dobro vedo, da je morilec še v času Jugoslavije kričal po jeseniških cestah: »Živio Stalin, Jože, reši nas!«

Naj torej odgovore ljubljanski Of-ariji, ali je OF na Gorenjskem komunistična ali ni, Kar je pri nas delala pred dvema letoma, sedaj tudi na Gorenjskem in Primorskem, toda, kakor je pri nas napravilo red naše domobranstvo in zavedno delavstvo, tako bo na Primorskem in Gorenjskem napravilo red tamkajšnje domobranstvo in zavedno delavstvo. Za vsak zločin, izvršen nad sinovi, hčerami in domovino, pa bodo zločinci dajali odgovor slovenskemu ljudstvu.

Zaklonišča je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zaklonišču stalno nameščenec odeje, jih je treba redno iztepati. Pitno vodo menjati vsak dan!

Ne pozabite vzeti v zaklonišče odeje, ker je prostor hladen in je potrebno včasih prebiti v njem precej časa.

Nadzoruj od časa do časa sam, če je zatemitven tvojega stanovanja v redu. Pojdi iz hiše in se prepričaj, če iz stanovanja ne prihaja kaka svetloba. Poškodovane zatemitvene naprave popravi takoj.

Dragocena novomeška umetnina na varnem

Novo mesto, 8. avgusta.

Zaradi nevarnosti je konzervatorski urad v Ljubljani odredil, da se dragocena slika sv. Miklavža, ki jo je naslikal slavni italijanski slikar Tintoretto in ki je 350 let krasila veliki oltar kapiteljske cerkve, vzame iz oltarja in prepelje v Ljubljano v škofjsko zaklonišče, kjer bo varna pred poškodbami in nesrečami. Se prej pa bo slika prišla v roke mojstra Sterne, na ki jo bo dobodba očital in zakrpal luknje na spodnji strani slike, nastale po krivdi ljudi, ki niso imeli niti pojma, s kako dragoceno umetnino imajo opraviti. Prav je, da je za sliko vendar že poskrbel, saj je bil skrajni čas za to. Ze zdavnaj je bilo to potrebno, saj je od začetka sedanje vojne vedno bila resna nevarnost, da bo uničena redka umetnina. Slika je bila pod osebnim vodstvom konzervatorja g. dr. Mesenela iz Ljubljane s pomočjo zvestega sodelavca g. Poldega Ciglerja iz Novega mesta sneta iz oltarja ter v soboto 29. julija prepeljana v Ljubljano.

Kakor vselej ob posebnih dogodkih, ki se zgodijo v Novem mestu ali kje drugod po svetu, tako so se tudi zdaj pojavile razne govorice. Med prebivalstvom se širijo čenče, da ljudje sedaj ne bodo več toliko zahajali v cerkev, da bo mesto sedaj v nevarnosti, da slike ne bomo dobili več nazaj itd. Čudno je, da se nekateri sedaj zanimajo za sliko, za katero dolga leta niso niti vedeli, da obstoji. Do zadnjih let je vedlo le nekaj Novomeščanov, ki so brali Vrhovčovo zgodovino Novega mesta, da je v velikem oltarju kapiteljske cerkve slika sv. Miklavža, ki da je baže mnogo vredna. Šele pokojni prof. Jože Gregorič, umetnostni

zgodovinar in pomočnik konzervatorja za Dolenjsko, ki je vodil dela pri restavraciji cerkve, ki je svetu strokovno osvetlil to sliko ter povedal, kakšno neprecenljivo vrednost in umetnino predstavlja slika za cerkev in Novo mesto. Podrobnosti o sliki so do vseh najmanjših potankosti navedene v strokovni knjigi, ki jo je spisal pokojni prof. Gregorič in ki je izšla pred leti pod naslovom »Tintoretto sv. Miklavž v Novem mestu«. Omenjamo le glavne podatke, ki zadevajo sliko:

Tintorettovo sliko sv. Miklavža, ki je tri in pol stoletja krasila veliki oltar kapiteljske cerkve, je cerkvi pridobil tedanji prošt, šesti po številu in z imenom Polydor de Montagnana. Po požaru, ki je v Novem mestu divjal leta 1576, ter uničil velik del mesta in tudi cerkev popolnoma uničil, je prišel v Novo mesto kot prošt in generalni vikar oglejskega patriarha Polydor de Montagnana. Mož je globoko posegel v žep in cerkev temeljito popravil. Za pomoč se je obrnil tudi do oglejskega patriarha, ki je za novomeške cerkve naročil pri tedanjem slavem slikarju Tintoretu sliko sv. Miklavža ter jo poslal v Novo mesto. Lansko leto je minilo 350 let, odkar imamo to dragoceno.

Korak konzervatorskega urada v Ljubljani, ki hoče sliko ohraniti še za poznejši čas, je treba toplo pozdraviti. Upajmo, da bo po končani vojni slika sv. Miklavža, našega farnega patrona, prišla zopet nazaj v častljivo kapiteljsko cerkev vsa lepa in očistena in da bo tedaj morda dobila lepši in dostojnejši okvir, kakor ga je imela doslej in kakršni taki redki dragoceni tudi pristoja.

Starost in delovna sposobnost

Staranje, ki se pojavi z vidnim popuščanjem sil, je pri posrednih kaj različno. Vplivi naravnega in socialnega okolja imajo tu svojo vlogo, prav tako tudi osebna odpornost, ki jo je človek podedoval po svojih prednikih. Vplivi obeh vrst se lahko očitujejo v enakem, a tudi v nesprotujočem si pravcu, namreč pospešujoče ali pa zakasnjajoče. Vplivi okolja se dajo pogosto, čeprav ne vedno, razločno opaziti, medtem ko pomen podedovanega nagnjenja ni vedno brez nadaljnjega razviden. Marsikateri ljudje so stari že s 50. letom ali še prej in za delo bolj malo sposobni, drugi so še v dobi: višji starosti sveži in čili, mladost se jim ohrani tudi preko let.

Starostna kriza, ki nastopi večinoma v šestem desetletju, se zraža z lahko utrudljivostjo in manjšo vztrajnostjo, s popuščanjem odločnosti ter spomina, z motnjami v spanju in drugimi telesnimi težavami. Prav tako se okvari duševno počutje, kar utegne voditi do stanja, ki je kaj podobno občutkom namišljenih bolnikov. Človeka obdajajo predstava, da svojim običajnim nalogam ni več kos in da se ne bo mogel živeti: v nove položaje. Popuščajoča prilagodljivost temelji po večini ne na nesposobnosti, temveč na duševni lenobi, na težnji, da bi obdržal vsakdanje navade, in na želji, da bi obstal ter pustil svetu, naj gre mmo tebe naprej. Toda prav staranje zahteva od človeka, da bi se venomer prilagoval okolju, ki se okrog njega neprestano spreminja.

Naziranje, da zavoljo starosti ne moreš več korakati s svetom, in zaključek, ki izvira iz tega, da bi prepuštl življenjsko dejavnost mlajšim silam, imata lahko samo slabe posledice. Pred vsem vodita čisto do duševne potlačnosti, ki škoduje spet telesnemu počutju. Če telesne sile v starosti ne zadostujejo več za delo, ki si ga opravljal dotlej, lahko razviješ novo zmogljivost na drugih področjih, zlasti v takih, ki jim je bogatejša življenjska izkušnja in prečiščeno mišljenje v prid.

Ne zapravljaj po nepotrebnem svojih sil!

Za naloge, ki si jih bil doslej navajen, kakor tudi za prevzem novih, sta potrebna pred vsem samozaupanje in trdna volja. Da vztrajam v svojem okolju, nam je treba velike mere samozaupanja, ki je notranji pogoj vsakega novega nastanka, a nas vodi istočasno do samozamejitev, ki nam omogočajo življenje v skrajnosti. Čim bolj nam je samozaupanje življenjski kompas, tem varnejši smo pred razočaranji in pred tem, da bi nam kaj spocinsilo.

Če si hočemo ohraniti v starosti zmogljivost, se moramo izogibati nepotrebnega trošenja sil in krčevitega dela, od katerega nam je vse v telesu napeto, ne da bi se mogli odpočiti.

Starost in žleze

Zmanjšanje zmogljivosti v delovnih sil lahko izvira iz bolezni ali telesnih hih, lahko pa izvira tudi iz popuščanja žlez, ki neprestano tvorijo za delovanje organov vsevažne kemične snovi. To so žleze z notranjim izločevanjem. Ze pred desetletji so delali poskuse, da bi prezgodnje starostne pojave odpravljali z umetnim dovajanjem takšnih žleznih snovi. Uspehi teh poskusov so bili včasih zadovoljivi, včasih pa tudi ne, vsekakor niso bili popolnoma prepričevalni. Če neka žleza preneha delovati, je mogoče, da nadomestimo njene izločke z dovajanjem primernih preparatov, toda pomisliti moramo, da ni v telesu nobena žleza sama zase učinkovita, temveč da so poedine žleze v trdni medsebojni odvisnosti. Tudi starostni znaki ne izvirajo iz ene same žleze, temveč temeljijo na istočasni spremembi več žlez — s tem pa postaja odprava teh znakov s kemičnimi snovmi zelo zamotana. V posrednih primerih utegne dovajanje kakšne takšne snovi vplivati osvežujoče, prav tako kakor operacija kakšne žleze, toda učinek je vse bolj duševen nego telesen in zato ni trajen. Niti v pomlajevalni namen vcepljene žleze drugih bitij ne jamčijo za daljšo pomladitev, ker jih organizem, ki se stara kot celota, kmalu spet okvari. Po drugi strani pa je tudi mogoče, da dosežemo, s posežki v določeno žlezo nesoglasja v skupnem delovanju žlez ter telesu škodujemo.

Če si z voljo do življenja premagamo starostne občutke, se lahko uspešno izognemo marsikaterim duševnim in telesnim starostnim znakom tudi brez uporabe kemičnih pripomočkov, pred vsem pa se izognemo duševni otročlosti. Glavna stvar je, da si človek ohrani notranjo odpornost.

Opozorilo

Organi policijskega zbora so prejeli strog ukaz, da javijo sleherno prekršitev zatemitven ter vse kršitelje zatemitvenih predpisov takoj prijavijo. — V interesu občinstva je, da se pokorava predpisom profiletske zaštite, ker bo sicer v nasprotnem primeru zadela krivice občutna kazen. Isto velja za neupoštevanje predpisov ob priliki letalskega alarma.

KULTURNI PREGLED

Kopitar, Miklošič, Murko

V dneh, ko se ob robu velikega zgodovinskega dogajanja spominjamo stoletnice smrti prvega slovenskega znanstvenega slavista in enega največjih evropskih jezikoslovcev 19. stoletja Jerneja Kopitarja, ne bo odveč, če si obudimo v spominu velike deleže, ki so jih doprinesli za razvoj in napredek slavistike prav slovenski filolog. Pregled slovenskih slavističnih proučevanj od Kopitarja do danes bi bil preveč zahtevna naloga za takle dnevniški podlistek. Zaustavimo se samo pri dealnem rodosledu treh slavističnih generacij, ki jih predstavljajo tri vodilne osebnosti, katerih druga je prevzela vzvišene znanstvene naloge iz rok prve in tretja iz rok druge. Mislim na trojico: Jernej Kopitar, Franc Miklošič in Matija Murko. Tretji izmed treh, nestor ne le slovenskih, marveč po vsej verjetnosti vseh živečih slavistov (iz katerih vrst je pobrala sedanja vojna kakih 12 vodilnih znanstvenikov starejšega rodu), profesor Matija Murko, hvala Bogu, še živi. Zdjaj bo mogoč v tišnji češkega podeželja, kamor se je za poletne tedne umaknil iz hrupa vele mestne Prage, počastiti v duhu spomin Jerneja Kopitarja, kateremu je bil posvetil precej stran v svojih spisih.

Jernej Kopitar je, kakor je mogoč pozoren bralec posneti iz večerajšnje članka, videl svojega učitelja in vzornika v genialnem Čehu Josefu Dobrovskem (1753—1829). Dobrovsky je bil po poklicu duhovnik. V svojem znanstvenem raziskavanju je združeval jezikoslovje z zgodovino; v metodah in smotru svojega dela je bil izrazit učenj razsvetljenskega časa in prepričan jožefinec. Dobrovsky je uvedel v proučevanje slovenskih jezikov in kultur

strogo razumsko kritiko in analizo dejstev. Izvršujoč smotno revizijo do tedanjih doganjanj in tedanjega stanja znanosti ni poznal in prznal drugega kakor čisto in golo resnico, čeprav je prihajal navskriž z branitelji avtoritet in z mladimi nekritičnimi navdušenci. (Arne Novák.)

Slovenec Jernej Kopitar je pozorno nasledoval delo Dobrovškega (zlasti spise Institutiones linguae slavicae dialecti veteris, Abhandlung über Ursprung und Bildung der slavischen insbesondere der böhmischen Sprache, Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur, Slovník českóněmecky itd.). Pri njem se je navzel jezikoslovne metode, najsi se je sicer pridružil mlajši struji, romantikom in je sodeloval z njimi, saj se je prav pod njihovim vplivom posebno orel za ljudska izročila, t. j. za narodne pesmi, pripovedke in pregovore ter za živi narodni jezik. Dobrovsky, ki si je s svojim slovenskim častilem in učenjem obširno dopisoval in mu dajal nasvete za njegovo delo, je postal Kopitarju pravi duševni oče. Ni zaman napisano na Kopitarjevemu nagrobniku, ki stoji danes na ljubljanskem Navju, »Magni Dobrovij ingeniosus aemulatore«.

Kopitar je tako združeval nacionalistične metode Dobrovškega z znanstvenimi stremelji dunajskih romantikov. Na tej osnovi je opravljal svoje obširno raziskovalno delo, primerjajoč in proučujoč razne stare, zlasti cerkenoslovanske tekste; neumorno se je bavil z vsemi tedanjimi problemi slovenskega jezikoslovja in sploh jezikoslovja, kritiziral je nova dela, dajal izpodbude in kazal pota no-

vim znanstvenim oračem na njivi, ki je bila marsikje skoraj še ledina.

Ce bi Kopitar ne spisal del, ki so mu zagotovila nesmrtno ime v zgodovini slavističnih ved, bi bil nadpovprečno pomemben že zaradi dveh dejstev: zavoritornjem in uspešnega sodelovanja z reformatorjem srbskega pismenega jezika Vukom Karadžićem in zaradi tega, ker je v veliki meri pripomogel, da se je posvetil slavistiki poznejši slavni učenjak Franc Miklošič (1813—1891).

O Kopitarjevem mentorstvu Miklošiču je pisal prof. M. Murko v svoji l. 1898 v Weimaru izšli razpravi o Miklošičevi mladosti in njegovih študijskih letih. (Čeki prevod v Murkovih »Razpravah z oboru slovenske filologije«, uredil J. Horák, Praga 1937). Mladi Miklošič je takoj po prihodu na Dunaj obiskal Kopitarja, kateremu ga je priporočil grof Ostrowski, vendar ga je Kopitar sprejel dokaj hladno. Večjo pozornost mu je vzbudil šele tedaj, ko je opazil, da v knjižnici pogosto zahteva slavica. Prof. Murko piše v navedeni razpravi:

Kopitar, ki si je mnogo in zaman prizadeval, da bi si pridobil v Safaiku svojega učenca, je našel na zatonu življenja začelnega naslednika v Miklošiču, torej med pripadniki lastnega naroda. Njegovo hladno vedenje se je očitno prelomilo dne 14. junija 1839. s posvetilom »Glagolita Clozianus«, Kopitarjeve knjige, iz katere se je učeni svet učil spoznavati prvotno podobo cerkveno staroslovenskega jezika. Nato pa se je posvetil s strastjo, ki mu je bila lastna v vseh stvareh, ljubše in docela svojemu filološkemu učenju prav tako, kakor je bil pred več kakor dvajsetimi leti ustvaril iz Vuka Karadžića zbiratelja zakladov srbskega ljudskega slovstva, utemeljitelja nove erške književnosti.

Po Miklošičevih lastnih navedbah mu je

Kopitar kazal pot »dan za dnevni skozi nekaj let.« Obedovala sta v isti gostilni in zmeraj hodila skupaj na sprehod. Pri tem sta pretresala vsa vprašanja, tčoca se slovenskega jezikoslovja. Miklošič je kajpak tudi imel svoje nazore, kajti prav s svojim slavističnim znanjem si je bil pridobil Kopitarjevo zaupanje; tako je pogosto dal svojem učitelju povod za vzklik: »Tako ne more biti!« To pa je Miklošiča samo izpodbujalo k nadaljnjemu premišljevanju in raziskovanju, tako da je bilo to medsebojno razmerje prav rodovitno. Ti perinatetični posovori so imeli predvsem ta posledek, da je Miklošič začasnoma opustil svoj prejšnji ponosni osnutek, napisati primerjalno slovnico slovenskih jezikov in si je najprej pridobil potrebne filološke temelje. V tem mu je bil Kopitar odličen učitelj, saj je bil v vseh jezikoslovnih krogih zelo uvažen kot vzgledni »zadajatelj in bistri interpret staroslovenskih jezikoslovnih spomenikov. Mogel mu je takisto koristiti z bogatim gradivom, ker je izel preps mnogih spomenikov S polno pravico je Miklošič odklonil kot »abotnost in laž« Harkovo obrekovanje, da Kopitarja samó plagira. Ni pa dvoma, da bi prvi njegovi opisi ne bili brez Kopitarjevega materiala tako obsejni, ali da bi se uresničili šele po daljšem času. Prav tako drži, da si je prisvojil nekatere izmed mnogih odklonjenih Kopitarjevih podmen, posebej se teorijo o panoskem izvoru staroslovenskega slovenskega jezika. ... Zaradi tega je bil Miklošič resnično Kopitarjev učenec in sam karakterizira ta medsebojni odnos docela pravilno, ko ga »v neki smeri imenuje svojega učitelja, zakaj v poznanju in umevanju slovenskih literatur in še bolj na polju slovenske in primerjalne slovnice in etimologije slovenskih jezikov ga je že tedaj odločno prekal.« Miklošičev zaupljivi odnos do Kopitarja je bil odločen za njegovo nadaljnjo

življenjsko usodo. Kopitar se je bavil z mislijo, da bo napravil svojega ljubljena za svojega duševnega dediča in ne samo to: hotel mu je zapustiti tudi svoje mesto (v dunajski dvorni knjižnici. Op. prev.)

O nadaljnjih izvajanjih o odnosu Kopitar—Miklošič navaja prof. Murko razne podrobnosti. Naj z njih samo še navedemo, da se je Kopitarjeva želja tudi v tem pogledu uresničila: Slovenski rojak iz okolice Ljutomerja je postal malo pred Kopitarjevo smrtjo, 8. maja 1844, knjižničar dvorne knjižnice. Kopitarjeva smrt je Miklošiča močno ganila. »Deloval pa je v njegovem duhu neumorno dalje«, piše prof. Murko, »tako da je Dunaj ostal pomembno središče slavistike, kakor si je Kopitar to vedno želel.«

Miklošičev učenec in nasled

Kronika

* Nasad kave v Rumuniji se je obnesel. Neki vrtnar v Chimogeni v okolici Konstanze je letos vzgojil sto kavovcev, ki obetajo prvi sad. Grmiki so zrasli pol metra visoko, in bodo dali nekaj kilogramov kavnih zrn. Najsi je prvi uspeh praktično pomemben le za vrtnarja, je vendar zanimivo, da ta tropska in subtropska rastlina lahko uspeva tudi v posameznih podnebno ugodnih pokrajinah Evrope.

* **Smrt laikomiselnih čolnarjev.** V S'eziji sta se ponesrečila dva mladeniča v starosti 16 in 17 let. Brez lastnikovega dovoljenja sta si izposodila čoln in odveslala na globoko jezero Silesia. V čolnu sta uganjala norčije, naenkrat pa sta padla v vodo in izginila v globini. V čolnu so našli samo denarnico.

Bibliofilska tombola

Objavljamo datume za zbiranje številke bibliofilske tombole:

13. 8. za dvojke, 17. 8. za trojke, 20. 8. za četverke, 24. 8. za petorice, 27. 8. za tombole in 30. 8. bo zbiranje za dodatne tombolske dobitke.

Vsi, ki ste kupili tombolske tablice, si izrežite te podatke, da boste mogli nasledovati potek igre v dnevnem časopisu.

Se je čas, da si kupite nekaj tombolskih tablic v Gradišču 2 ali v Ulici 3. maja.

V petek 11. t. m. bomo pričeli deliti Severin Šaljevo pesnitev »Spev rodni zemlje«.

Knjige za dvojke in trojke bomo pa delili od 20. t. m. dalje v pisarni v Gradišču.

Iz Ljubljane

u— **Novi grobovi.** Po dolgoletni in mučni bolezni je preminila ga. Justina Bitenc, rojena Klopčič. K večnemu počitku jo bodo spremlili v četrtek ob 17 iz kapele sv. Nikolaja na Zalah na pokopališče k Sv. Križu. — Za vedno je zapustila svoje gđ. Vida Lešnjakova, uslužbenka trdnice Ant. Kršper Coloniale. Pogreb blage pokojnice bo v četrtek ob 16 v Zal, kapele sv. Krištofa, k Sv. Križu. — Družini Mahr je v četu mladosti umrl sin Surli. Za njim žalujejo starši in sestre. — Pokojnim naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Maša zadušnica** za blagopokojnim Jankom Modričanom, dolgoletnim trg. pomočnikom veletrditve Medic, bo v petek 11. t. m. ob 7 uri pri glavnem oltarju franciskanske cerkve.

u— **Na živilskem trgu** včeraj kljub tržnemu dnevu ni bilo nič bolj živahno kakor druge dni. Močno se občuti pomanjkanje nekaterih vrst blaga. Gospodnje zlasti povprašujejo po solati, paradižnikih in sadju. Glavnata solata, ki jo ljudje najraje jedo, ker potrebuje za pripravo najmanj olja, že mineva. Domači paradižniki so še ni dovolj naprodaj, uvoženo blago pa je zaradi omake vožnje uporabno le za pripravljanje omak. Kljub temu, da je sadje letos v mestu in okolici dobro obroditlo, ga je le malo naprodaj, pa še to samo slabše vrste. Uvožene breskve in hruške so zato vedno takoj razprodane. Mnogo je zdaj na trgu kumar in buč, pa tudi stročje ga fižola je precej. Za nekatere vrste povrtnine je sezona že končana, poznih pridevkov pa še ne dovajajo na trg. Gospodnje zlasti mnogo povprašujejo za krompirjem, ki ga okoliški kmetje ne pripeljejo v mesto.

u— **Za 8 vrtnic 1100 lir.** Cvetlice so sedaj drage. Nek ljubljanski gostilničar, ki ima svoje prostore v središču mesta, pa bo najbrže vse svoje življenje pomnil, da je moral za 8 vrtnic plačati 1100 lir. Izredna cena pa je posledica njegove nepremišljenosti in obsejnosti. Kot prijatelj lepih cvetlic je vedno krasil svoje gostilniške prostore z najlepšimi rožami. Izdatki za krasitev so se zadnje čase naglo dvigali, ker so rože vedno dražje. Premišljeval je, kako bi si pomagal. Končno je menil, da bo najcenejše, če si natrga rož na javnem svetu. Sel je v Tirolji in si narezal lep šopek vrtnic. Gostilničar je najbrže mislil, da so lastniki cvetlic v Tirolji vsi meščani in da sme vsakdo z njimi razpolagati, kakor se mu zljubi. In jih vzeti, kolikor si mu jih srce poželi. V Tirolji so vedno na oprezu pazljivji čuvaji in eden izmed njih je gostilničarja zalotil pri nabiranju cvetlic. Mož se je skušal izmuzniti, čuvaj pa ni bil dostopen za njegovo pojasnila. Legitimiral ga je in prijavil policiji. Čeprav si je gostilničar sestavil za zaslusanje zelo skrben zagovor, mu ni pomagal. Poučili so ga, da je na napačni

poti. Da se bo v bodoče varoval takih prestopkov, so mu naložili 1000 lir kazni, mestni občini pa mora plačati odškodnino v znesku 100 lir. Tako ga je 8 vrtnic stalo 1100 lir. Ta primer naj bo v pouk in svarilo drugim meščanom, ki bi si razlagali pojme javne lastnine tako, kakor ni prav. Mestni nasadi služijo splošni koristi, ne pa poedicinu.

u— **»Domu slepih«** je naklonil odvetnik g. dr. Ivan Tavčar iz poravnave v neki kazenski zadevi znesek 2000 lir. Za plemeniti dar se odbor društva v imenu slepih najiskrenejše zahvaljuje. Bog povrni!

u— **Enomesečni učni tečaj** za dijake in dijakinje srednjih šol v Lichtenurnovem zavodu. Oddelki za popravne in privatne izpite. Ponovitev tvarine posameznih predmetov. Priprava prvošolcev. Učnina nizka. Informacije — vpisovanje ponedeljek 7. avgusta dopoldne v Lichtenurnovem zavodu.

u— **Kazni za nedisciplinirane kolesarje.** Kljub opozorilom po časopisju in stražnikov po ulicah se kolesarji ne morejo navaditi potrebne discipline. Ne upoštevajo cestno-polijskega reda. Vozijo po hodnikih, čez križišča, ko je njihova smer zaprta, vzporedno z drugimi kolesarji itd. Pri vsem tem ne upoštevajo pešcev, za katere so nedisciplinirani kolesarji prava nadloga. Največja nevarnost so kolesarji pešcem ob nedeljah, ko hitijo v naravo. Na večni poti, proti Šiški in drugih cestah ob tem času mrgoli kolesarjev, ki uprizarjajo prave dirke in se ne menijo za pešce, ki se jim komaj umikajo. Zlasti so kolesarji brezobzirni do pešcev ob letalskih alarmih, ko bi morali svojo pazljivost podvojiti, saj bi kljub temu prej dosegli svoj cilj kakor pešci. Uprava policije hoče to nediscipliniranost odpraviti in je podvela najstrožje ukrepe. V dveh mesecih so policijski stražniki prijavili že nad 400 kolesarjev, med katerimi je bila pretežno večina strogo kaznovana. V bodoče ne bo policijska uprava upoštevala nobenega, na videz še tako tehlčnega zagovora in bo kršitelje cestno-polijskega reda brez izjeme najstrožje kaznovala. Če tudi kazni ne bodo spametovale kolesarjev, bo pa segla po najstrožjih ukrepih, da doseže potrebno disciplino in red v prometu.

u— **Odvajalni čaj »PLANTA«** dobité v lekarnah.

Iz Novega mesta

V spomin prof. dr. Turka smo prejeli iz Novega mesta naslednje vrstice: Hitro se je v tork 1. avgusta razširila po Novem mestu žalostna vest, da je nenadoma umrl, zadet od srčne kapi, profesor dr. Alojzij Turk. Raz stroho gimnazijskega posloja je zavihrala črna zastava. Alojzij Turk se je rodil 6. junija 1893 na Verdunu pri Novem mestu. Kakor njegova brata dr. Josip Turk, ki živi v Ljubljani kot univerzitetni profesor, in France, ki je umrl kot župnik v San Franciscu v Ameriki, je tudi on študiral gimnazijo v Novem mestu. Vse učilske nauke je nadaljeval na Dunaju in v Zagrebu. Služboval je v Novem mestu, Ptuj, Gospiču in od leta 1932 zopet v Novem mestu. Bil je nadvse resnično ljubezni do slovenske domovine. Taboriščne razmere so zelo neugodno vplivale na njegovo bolezen. Ko se je vrnil domov k svojemu delu in s trudnim korakom meril svojo vsakdanjo pot od doma do šole in nazaj, je večkrat postal, da si oddahne, ker mu je pešalo srce, zaradi česar je res moral v prerani grob. — Velikanska množica ljudi, ki je spremljala pokojnika na Ločensko pokopališče, je pokazala, kako priljubljen je bil. Pred hišo se je poslovljalo od njega dijak-domobranec Zamida Franc, ki je govoril v imenu novomeške srednješolske mladine. Pevski zbor pod vodstvom Toneta Marklja je zapel tri žalostinke, ob grobu pa so zapeli rajnemu v slovo tudi hvalni otroci pod vodstvom učitelja Mirka Ljubčiča. Nato se je poslovil od pokojnega stanovskega tovariša ravnatelja realne gimnazije g. Ivan Dolencec. Dr. Alojzij Turk je zapustil globoko žalujočo soprogo Slavo in hčerko akademičarko Vlasto. Uplednemu profesorju bodi lahka domača zemlja, ki jo je tako zelo ljubil.

Neurje. Prejšnjo nedeljo je silna soparica dala slutiti, da dan ne bo minil brez dežja. Mesto samo in njegova vzhodna stran nista občutila nevihte, nasprotno, blagodejni dežek je blagoslovil žejna polja, posejane za ajdo, ki si je vidno pomagala. Tudi fižolu, koruzi, repi in prosu je dež zelo koristil. Prizadeti pa so bili nekateri kraji v za-

hodni okolici Novega mesta, katerim je ploha zopet prizadela občutno škodo.

Mladina, in kino, Mladini pod 16. letom je prepovedan obisk filmskih predstav, če ni izrecno navedeno, da za predvajani film prepoved ne velja.

Obnovljena gostilna. Znani gostilničar g. Alojzij Novak, ki je imel v našem mestu v Rokodelskem domu, se seli v nove prostore na Glavnem trgu. Po restavracijskih delih od bombe poškodovane hiše poleg magistrata bo ponovno oživela pod spretnim vodstvom staroznana gostilna »Pri rotovžu«, last g. Kristofa iz Ljubljane. Restavracijska dela treh sob, kuhinje, vrta, kleti in stanovanja so veljala preko 20.000 lir.

S štajerskega

36 obratnih zborovanj v celjskem okraju se je izvršilo v času od 17. do 28. julija. Vsa zborovanja po 20. juliju so bila tudi manifestacije zvestobe Führeru in dižavji. V večjih podjetjih je govoril okrajni vodja Dorfmeister, ki je obširno orisal položaj.

V St. Ilju nad Mariborom je bil 30. julija na športnem igrišču sklican velik zbor. Igrala je domača godba, nakar je krajevni vodja govoril o pomenu poljske straže. Nato je poročal o položaju in o zločinskem napadu na Führerja.

Mariborska mladinska pevka in igralska skupina, ki se je vrnila s turneje po vsej štajerski deželi, priredi 10. t. m. v slavnostni dvorani mariborske gimnazije igralski večer.

Zlati jubilej dela je praznoval celični vodja Emil Sartori v Hrastniku, ki že 50 let izvršuje urarski poklic. Svoječas je delal na Jesenicah, v Novem mestu, v Monakovem, v Celju in potem več ko štiri leta kot poslovodja pri Eberlu v Ljubljani, kjer se je tudi oženil. Leta 1911. se je preselil v Hrastnik, kjer se je osamosvojil in je od pričetka Heimabunda vodja celice.

Na pokopališču junakov v Celju so bili pokopani Franc Salamon, Franc Trop in Janez Glušič. Pogreb je bil svečan; v imenu okrajnega vodje se je poslovil govornik Kindelhofer. — V Rogasčji Slatini je bila svečanost v spomin rojakom, ki so padli na fronti, 14 padlim so bile postavljene spominske tablice v častnem gaju. Govoril je krajevni vodja inž. Miglitsch.

Smrt znanega celjanskega Po daljšem trpljenju je umrl v Celju Henrik Findeisen, ki je bil nekaj let strojnik pri mestnem mlinu, zlasti pa je bil delaven pri gasilskem društvu in pri različnih nemških kulturnih, nacionalnih in športnih društvih. Dolga leta je bil mojster pri celjskem vodovodu. Dosegel je visoko starost 82 let.

Poslednja pravnikinja skladatelja Jožefa Haydna, bivša vzgojiteljica Ana Haydn je pred dnevi umrla v Gradcu. Usoda je hotela, da je sivolasa žena postala žrtev prometne nesreče.

Da bo za zimo dovolj zaloge, pozivajo štajerski listi gospodnje, naj zdaj, ko je vsega dovolj na trgu, vložijo kolikor le more, zelenjave, zlasti tudi fižola in kumarice. Vsaka gospodinja, ki želi podrobnejših navodil, dobi sodobni pouk pri posvetovalnicah ženske organizacije.

Nesreče. 37letni Franc Voglar iz Maribora se je nevarno opeknel po levi nogi. 4-letni Vincenc Klep se je igral pri ognjišču ter se opeknel po trebuhu in desnici.

Z Gorenjskega

Nov okrajni vodja NSV v Kranju. 3. t. m. je zapustil Kranj dosedanj okrajni vodja urada za narodno socialno skrbstvo Ludvik Klösch, ki je 7. t. m. prevzel vodstvo enakega urada na Koroškem. »Kärntner Zeitung« naglašja, da je bil v Kranju neutrujen borec, ki je široko območje svojih na-

Zavedajte se, da če v devetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izvajajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

Nadzoruj od časa do časa sam, če je zatemetitve tvoje stanovanja v redu. Pojdi iz hiše in se prepričaj, če iz stanovanja ne prihaja kaka svetloba. Poškodovane zatemetitvene naprave popravi takoj.

Čitajte in skrbno zasledujte opozorila in navodila o zaščiti pred letalskimi napadi, ki izhajajo dnevno v časopisju. Ne pozabite na te objave ter se ločno ravnaite po njih!

Po znaku alarma je prepovedano gledati skozi okna, postajati po balkonih, dvoriščih in vzhajih.

Zaklonišča je treba od časa do časa preizkusiti. Ako imate v zaklonišču stalno nemščene odeje, jih je treba redno izpetati. Pitno vodo menjati vsak dan!

Zapiski

85 letnica Knuta Hamsuna

Pred nekaj dnevi je praznoval 85letnico slavnega norveškega pisatelja Knut Hamsun. Kot slovstveni stvarjalec je že pred leti sklenil krog svojih romanov in se umaknil v tišino, podeželja, ki je imelo vedno največji čar za tega pesnika samote, norveških gozdov, potepuhov, kolonizatorjev in drznih, energičnih ljudi. Knut Hamsuna, človeka in umetnika, je izven vseh šol izoblikovalo življenje samo in odprlo njegovi bistri inteligenci obzorja, kakor jih premmogim ne dajejo niti najvišje šole. Razvil se je v enega najzanimivejših pripovednikov ne le svoje domače Norveške, marveč današnje Evrope sploh. V svojih delih je združeval pozitivne strani, ki jih je pokazal slovstveni naturalizem, z novoromantičnim »stremiljenjem«; prek zgolj opisnega prikazovanja življenja in ljudi z njihovimi odnosi, mmo vsega »dokumentarnega« in tvarega je prodiral h globinam psihologije in gradil nad tem svoj svet poezije in lepote. Osrednja os vsega njegovega dela je narava. »Z vsemi svojimi koreninami«, je dejal nekoč, »sem v zemlji in v gozdu.« Gozd, ta simbol življenjskega čustvovanja nordijskega človeka, je tudi simbol Hamsunove pripovedne umetnosti.

Slovenci imamo v prevodu romane »Glade«, »Blagoslov zemlje«, »Pana«, »Viktorija«, »Potepuh«. Med njegovimi spisi se odlikujejo še »Misterije«, »Avgust«, ki je objadal svete, »Zadnje poglavje« i dr.

Uradni jezik

Te dni (6. avgusta) je izšlo v »Volk. Beobachterju« poročilo o najnovejši odredbi ministra notranjih zadev, tičijo se uradnega jezika. Vsak uradni odlok ali razglas bodi preprost, veleva odredba, pa jassen in sam ro sebi razumljiv. Razlaga in jezik morata biti taka, da vsak Nemec takoj raz-

zume; sklicevanje na razne zakone in odredbe ne zadošča.

S to odredbo bo verjetno zadet v živo tisti poseben uradni jezik in slog, katerega so zlasti upravne in sodne oblasti podedovale od nekdanjih sistemov in ki se po svoji zamotanosti in marsičem naslanja še na latinske vzore. Odredba ni potrebna samo v Nemčiji. Zazelenala bi bila povsod, kjer se izdajajo uradni odloki in razglasi. Zal, da zlasti pravno izobraženi upravni uradniki in sodniki ne pajojo vedno dovolj na jasnost in lahko razumljivost odlokov in rešitev. Iz lastne skušnje se spominjam, da sem se moral pošteno potruditi, preden sem hotel razumeti nekatere zamotane stavke, ki vendar niso bili namenjeni juristom, marveč prazdeti stranki; nji pa ni nič pomagano s težko umljivim skolskim slogom, marveč hoče, da ji odlok pové jasno in razumljivo, za kaj gre. Zal da je tako preprosto in jasno izražanje uradnih sklepov mnogim uradnikom težje. kakor na videz učeno besede in izrazje uradnega jezika. Zato pa je potrebno, da izidejo taki odloki, kakor je zgornji in opozoré, da sta jasnost in splošna razumljivost največji in nujni odloki vsakega jezika, ki je v službi praktičnega življenja. Pri nas gre pri vsem tem še za jezikovno čistost, nebežej ša za uporabo domače frazeologije in za terminološko enotnost.

Še k vprašanju narodnih pripovedk

V zvezi z odgovorom g. T. Ljubčiča nam je poslal naš sodelavec A. M. daljši odgovor, iz katerega pa zaradi pomanjkanja prostora navajamo samo nekatere splošno zanimive odstavke:

A. M. odklanja stališče, da je treba zbirati narodno blago za narod. Eno je zbiranje, drugo pa pisanje narodnih pripovedk za narod. Urednik »Narodopisne knjižnice« se je sam označil kot zbiratelj

log na Gorenjskem reševal dosledno in odločno. Njegov naslednik je Bruno Lipphard.

Šahovski turnir v Kamniku bodo igrali prihodnje tedne, pokrovitelji je okrajni vodja Pilz. Vsi prijatelji kraljevske igre se lahko priglasiijo k turnirju do četrta 10. t. m. pri okrajnem uradu KdF.

Sadjarjem je naročeno, da morajo odpadlo sadje skrbno zbirati, da ga uporabijo kakor koli, ako pa je gnilo, ga morajo globoko zakopati. Le tako se prepreči širjenje škodljivcev in bolezni na sadnem drevju.

Kri st je zastrupil 43letni gozdni delavec Alojz Mrak iz Sirmice. Vsekal se je bil v nogo, vendar se za rano ni zmenil. Po nekaj dneh je izdihnil. Zapustil je 7 neoprekrbljenih otrok. Pokopan je bil na vaškém pokopališču.

Dva mrtna na prelazu. Med postajama Dölsach in Lienz na Koroškem je lokomotiva na nekem prelazu zgrabila avtu. Mrtna sta obšla 36letni kamnosek Jurij Domagan in 63letni sofer Franc Mnzr iz mlekarne v Lienzu.

Iz Trsta

Razdeljevanje krompirja. Tržaško prehranjevalno ravateljstvo sporoča, da prejmejo tržaški potrošniki po 1 kg krompirja. Cena 6 lir v prodaji na debele in 7.40 lir v nadrobni prodaji.

Razdeljevanje novih tobačnih nakaznic. Od četrta dalje prejmejo tržaški potrošniki nove tobačne nakaznice, ki so veljavne do 4. septembra. Nakaznice je dvigniti v času od 8. do 12. in od 15. do 19. v ulici Procureria 1. Potrošniki Opčin in Proseka prejmejo glede tega potrebno sporočilo.

Novo odredbe glede odvoza smeti. Tržaška občina sporoča, da se zaboji s smetmi ne smejo več postavljati pred vrata, temveč jih je treba pustiti v hišnih vezajih.

Smrt tržaškega dirigenta. Te dni je umrl v Trstu znani glasbenik in dirigent Salvador Aleffi.

Smrtna kosa. Dne 6. in 7. avgusta so umrli med drugim v Trstu 23letna Ana Orlić, 53letni Jožef Pečenko, Pavel Fegec, 30letna Danila Zlobec-Abramič, 86letna Marija Trifčič, 58letna Katarina Striha, 71letna Avgrelija Florijan, Eleonora Colja, 84letni Anton Stofa, 82letna Marija Zodenigo-Cigoj, 51letni Marcel Marušič in Ida Roza Frajkovič.

Himen. Te dni so se poročili v Trstu mesar Edvard Mančé in gospodinja Turida Vascoto, uradnik Bruno Fortunat in uradnica Nerina Godina, uradnik Adolf Peruzzi in gospodinja Leonida Vežjak.

Ljudsko gibanje. Dne 6. in 7. avgusta je bilo v Trstu 12 rojstev, 20 smrtnih primerov in 6 porok.

Vsak dan nezgode. Mala Lucija Černiloga iz Rojana je padla z okna prvega nadstropja in obležala s težkimi poškodbami. Pri padcu v podpalube se je ponesrečil mehanik Arnald Ščuka. Ima zlomljeno levo, 24letni Eci Boneti iz ulice Sv. Jakoba na Hribu se je pri delu ranil na desnici. Ponesrečenje so prepeljali v tržaško bolnišnico, kjer se zdravita tudi 17letni kovač Franc Isaja in 47letna Gilda Benedetti, ki sta se tudi ponesrečila pri delu.

Povožena starica. Pri Sv. Jakobu je povozil avto 73letno branjenco Heleno Boriz iz ulice Gualiani 13. Starica ima številne poškodbe. Prepeljali so jo v tržaško bolnišnico, kjer se zdravijo tudi 33letni Armand Zanon, ki mu je drobec železa ranil desno oko, 73letna Ana Harsaga, ki je pri padcu v bližini zaklonišča dobila razne poškodbe, 16letna Anton Miniati, ki si je pri delu ranil desnico, 30letni Ticijan Velikonja, ki mu je brat Orest v prepiru prizadjal poškodbe, in 52letni Viktor Pino, ki ga je žena z udarcem s stolom poškodovala po desnici.

Iz Gorice

Razdeljevanje jaja. Te dni razdeljujejo gorškim potrošnikom jaja v trgovinah Pedic, Petarin, Pin Santana in Ristič. Cena po 7 lir.

Razdeljevanje krompirja. Gorški potrošniki prejmejo te dni po 4 kg krompirja proti predložitvi odrezka 6 živilske nakaznice.

Vino za gorške ubožne sloje. Pri tvrdki Milano v Ariostovi ulici prejmejo potrošniki, ki so v seznamu ubožnih gorških slojev, steklenico vina po 12 lir liter.

V Kobariu je bila te dni nogometna tekma med člani domobranske in nemške posadke iz Kobariu ter člani italijanske posadke iz Robiča. Zmagali so domobranci s 5 proti 1. V drugi tekmi sta si stopili nasproti tretja četa nemške posadke in Italijani iz Robiča. Zmagali so Nemci z 9:0.

Gorelo je na dvorišču hiše št. 7 v ulici Sv. Mihaela. Požar je zajel stanovanje družine Carara, Gorški gasilci so takoj pribi-

zeli na kraj požara in preprečili, da se ni razširil.

Novi žrtvi izstrelka. V Dreženci pri Kobariu sta našla 33letni Jožef Koren in drug mlajši možki, čigar identiteta še ni ugotovljena, vojni izstrelki, ki je eksplodiral, Koren ima težje rane na desnici. Prepeljali so ga v gorško bolnišnico, vendar je njegovo stanje precej resno. Njegov prijatelj pa je bil pri priči mrtve.

Ponesrečenci iz gorške okolice. 67letna Amalija Šušmel iz Prvatinje si je pri padcu zlomila desnico. 7letni Alojz Škrt iz Kalana nad Kanalom se je med igro ranil. 22letna Hema Zornič iz Bovca je padla s kolesa in obležala s poškodbami po obrazu in obh rokah. Ima tudi notranje poškodbe. Ponesrečenci se zdravijo v gorški bolnišnici.

Kdo je utonil? Med železniškim in podgorškim mostom preko Soče je naplavila voda okoli 16 let starega mladeniča. Dolžina njegovega telesa je 1.65 m; je plavalas in okroglega obraza. Ba je gre za nekoga mladeniča iz ulice Rabatta, vendar njegova identiteta še ni točno ugotovljena.

Beleznica

KOLEDAR:

Četrtek, 10. avgusta: Lovrenc.

DANASNJE PRIREDITVE:

Kino Matica: Akordi življenja.

Kino Sloga: Jastreblca Wally.

Kino Union: Platno iz Irske.

Kino Moste: Kdo je oče?

DEZURNE LEKARNE:

Danes: Dr. Kmet, Ciril Metodova 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Selenburgova ulica 7.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 21.30 do 5. ure.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

OPERA

Četrtek 10. avgusta ob 18.: Carmen. Red Četrtek.

Petek 11. avgusta: Zaprtro.

*

Georges Bizet: »Carmen«. Opera v štirih dejanjih. Po istoimenski noveli Prosperja Merimeja napisala Meilhac in Halevy. Prevreda Oton Zupančič in Niko Stritof. Osebe: Don José, narednik — Uršič; Escamillo, torero — Janko; Dencairo in Remendado, voditelja tihotapev — B. in M. Sancin; Morales, narednik — Langus; Zuniga, oficir — Lupša; Carmen — Karlovčeva; Micaela, kmetko dekle — Ribičeva; Frasquita — Krizetova; Mercedes — Poličeva. — Godi se v Sevilji in okolici v Spaniji. Solo plešejo: Bravničarjeva, Japleja in Pogacar. Dirigent: Dr. Svara. Režiser: C. Debevec. Koreograf: ing. P. Golovin. Scena: ing. E. Franz. Dekoracije: V. Skružny. Novi kostumi: J. Staničeva in F. Remškar.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

CETRTEK, 10. AVGUSTA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30 do 7.40: Poročila v slovensčini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovensčini, napoved sporeda. 12.45—14.00: Mali orkester vodi A. Dermelj. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vsakemu nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovensčini. 17.15 do 18.00: Dobra volja v duru in molu. 18.45 do 19.00: Narodopisno predavanje — dr. Sergij Vilfan: Kmetičke pravde. 19.00 do 19.30: Tango za te. 19.30—19.45: Poročila v slovensčini. 19.45—20.00: Aktualno predavanje (prenos). 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.15: Schubertova glasba. 21.15—22.00: Slovenski napevi — Radijski orkester vodi D. M. Šijanec. 22.00—22.15: Poročila v nemščini. Napoved sporeda. 22.15—23.00: Malo kramljanja, malo plesanja — Plesni orkester vodi Dušan Prevorsek. 23.00—24.00: Prenos sporeda nemških radijskih postaj.

SPORT

Kobilice in berači na Bližnjem vzhodu

Letošnje leto je bilo skoraj za vse dežele Bližnjega vzhoda izrazito kobilico leto. Od Egipta preko Arabske do Irana ter Indije, v Levantu in celo na Cipru so se pojavili veliki roji teh uničevalk ter povzročili deloma ogromno škodo. Sprito tega spominja egiptovski tisk na to, da so kobilice na Bližnjem in Srednjem vzhodu ena izmed svetopisemskih nadlog,

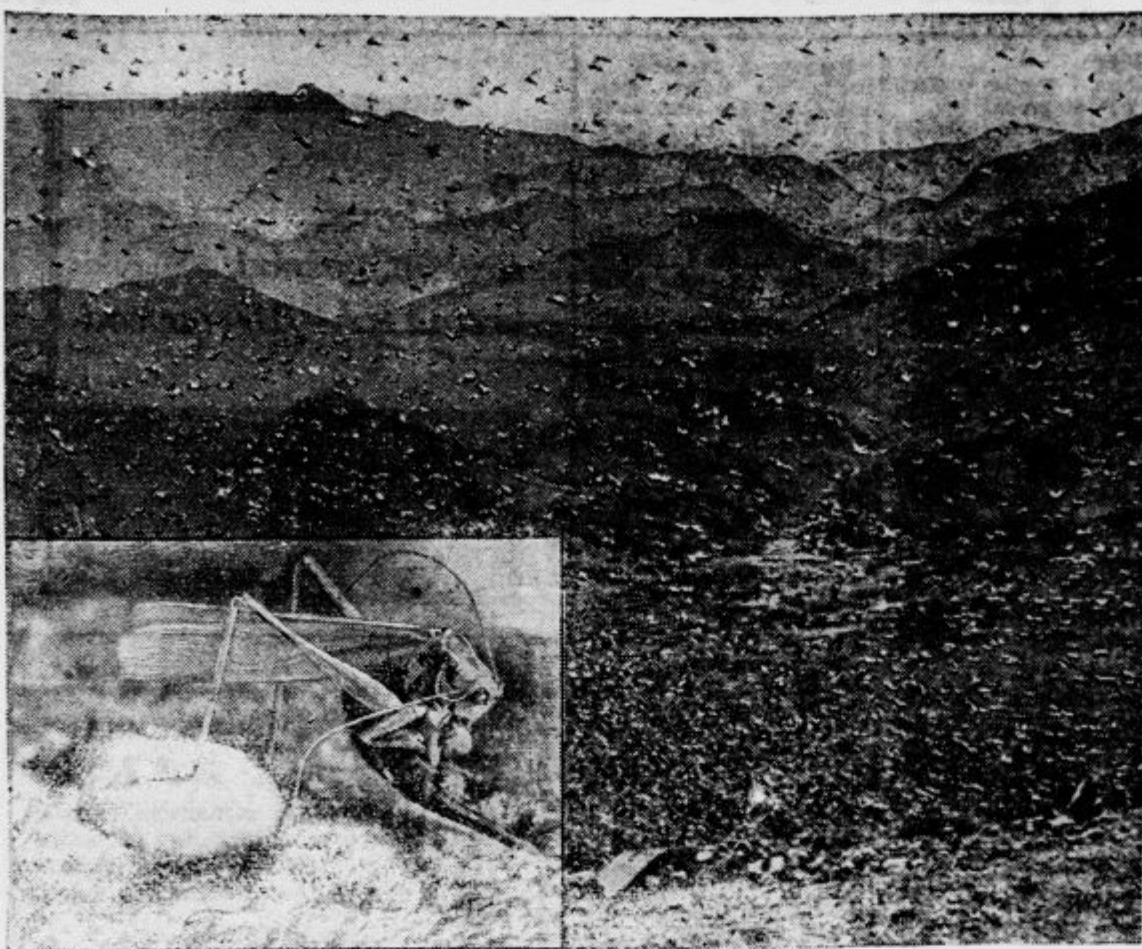
a prvo pisмено sporočilo o tej znova in znova ponavljajoči se nadlogi sega do leta 2400. pred našim štetjem. Od tistega časa imamo številne dokumente za to, da so kobilice stoletja in tisočletja nastopale v večjih ali manjših rojih ter povzročale lakote, ne da bi ljudje prav vedeli, kako naj se jih ubranijo. Smatrali so jih za nekakšno božjo šibo, proti kateri bi bila borba odveč.

Novo poglavje v zgodovini borbe proti kobilicam se je otvorilo l. 1929, ko so začeli na egiptovski pobudi prvič na znanstveni podlagi raziskovati izvor teh škodljivcev na Bližnjem in Srednjem vzhodu. Temu so se priključile druge dežele in tako so naslednje leto v Rimu lahko sklicali mednarodni kongres zoper kobilice, ki je priskrbel v življenje temu smotru posvečeno mednarodno organizacijo. Ta se je s podporo prizadetih dežel udeleževala sprva kot proučevalna komisija. Ugotovila je presenetljivo dejstvo, da delajo škodo sicer kobilice najrazličnejših vrst, da pa izvirajo po večini iz maloštevilnih krajev ali ozemelj, ki so jih z leti točno zabeležili na kartah. Med l. 1930. in 1936. so bile na delu

proučevalne komisije v domovinskih krajih kobilicnih rojev.

pri čemer so se zanimali zlasti za neke predele Afrike, Arabije in Indije. V teh krajih so proučevali življenje in razmnoževalne pogoje nevarnih kobilicnih vrst, uspehi pa so bili podlaga petega mednarodnega zborovanja za borbo proti kobilicam, ki se je vršilo l. 1938. v Bruslju. Na tem zborovanju so ustanovili tri nove organizacije z izrecno nalogo, da pripravijo zaščitne ukrepe proti kobilicam iz afriških ter arabskih krajev.

Vsaka izmed teh komisij se je specializirala za eno izmed treh vrst kobilic, med njimi za vrsto tako zvanih puščavskih kobilic, ki so jih začeli proučevati 1939, tik pred vojno, na ozemlju na obeh straneh Rdečega morja. Vojna je delo seveda ustavila in tudi mednarodna organizacija za borbo proti kobilicam od tedaj praktično ne obstoji več — a posledice so se pokazale prav kmalu. Ker ni bilo več velikopotezne in smotrne borbe proti kobilicam, so se l. 1942. znova pojavili ogromni roji v de-

Roji kobilic uničujejo na svojem potu vse, kar dosežejo

želah Bližnjega vzhoda. Skušali so si pomagati tako, da so namesto mednarodne organizacije uredili samo na dežele Bližnjega vzhoda omejeno lokalno organizacijo, ki se je lotila svojega dela v večjem obsegu letos, ko so se znova pojavili velikanski roji kobilic. Svoj sedež ima v Kairu in razpolaga z vsemi modernimi pripomočki, z letali, stotinami posebnih avtomobilov, tisoči sodelavcev, prenosnimi radijskimi postajami in točnimi kartami o izvirnih deželah kobilic na Bližnjem vzhodu.

V borbi proti kobilicam bodo uporabili tudi odrede egiptovske vojske,

a egiptvska vlada je izjavila, da bo treba po zaključku vojne čim prej obuditi mednarodno organizacijo, da se naraščajoča nadloga končno in dokončno odpravi.

Egipt pa trpi še zavoljo neke druge nadloge. Njegov tisk je pred kratkim poročal, da je kairski policiji uspelo odkriti obsežno beraško organizacijo v prestolnici. Ta organizacija je imela poseben glavni

stan v neki vili enega izmed odličnih kairskih predelov. Organizaciji priključeni berači so »delovali« v določenih okrajih v »posadih«, in to po strogo določenem načrtu. Vse mesto je bil »šef generalnega štaba« beraške organizacije razdelil v kvadrate, tako da ni bil noben mestni predel »prikrasjen«. Berači so dobivali od svojih lastnih dohodkov določen odstotek, razen tega pa še stalno plačo iz zneskov, ki so jih oddajali skupni blagajni. Organizacija je razpolagala nadalje s pravih terorističnim odsekom, ki je skrbel za to, da si noben neorganiziranec ni lastil posebno donosnih predelov.

To odkritje — a podobna so napravili v Egiptu že nekoliko kratki prej — je dalo egiptovskemu ministru za socialno skrbstvo Fuadu Siragu el Din-paši povod, da je dosegel

sistematske racije proti beračem v Kairu in Aleksandriji,

dalje je predložil poslanski zbornici zakonski načrt, po katerem bodo oblasti odslej drugače nego do danes nastopale proti beračem ter potepuhom, ki so postali deželi prava egiptovska nadloga. Pri racijah so prišli skoraj 10.000 mož, žena in otrok, ki so se udeleževali naravnost kot berači ali pa kot nepooblašteni prodajalci loterijskih srečk, krošnjari in podobno. Teh ljudi, potem ko bodo osedeli svojo policijsko kazen, ne bodo več spustili nad človeštvo, temveč jih spravili v delovna taborišča, še prej pa jih zdravniško preiskali in po potrebi ozdravili v državnih bolnišnicah. Mladina do 18. leta pride v posebna taborišča in na farme, ki jih bo nalašč za ta namen kupila država. Potepajoče se ženske bodo zaposlili zlasti v tekstilni industriji, a vlada namerava v zvezi z banko Misr v ta namen urediti poseben predilniški in tkalniški obrat.

Oblasti bodo delale razliko med kriminalnimi tipi ter berači in potepuhi,

ki so brez svoje krivde zašli v bečo. Ti zadnji bodo deležni strožjih delovnih pogojev, prvi se spravijo na dobro delo v poljedelstvu in industriji. Če pa bodo svoje delo brez dovoljenja zapustili pred določeno dobo, pridejo prav tako kakor kriminalni tipi v prisilna delovna taborišča. Minister se nadalje bavi z načrtom, da bi se osnovala posebna policijska četa, ki bo nadzorovala pooblaščen prodajalce časnikov, srečk in potujoče kramarje, da se mednje znova ne vrinejo nezaželeni elementi.

Da li bodo vsi ti ukrepi odpravili prošulo egiptovsko beraško nadlogo, se bo šele pokazalo.

Poravnajte naročnino!

nadomestljivega Groharja. V njegov spomin izprazni kupce!

In dvignila je zbrana družina kupice ter posreblala Zlahtno kapljico. Samo pesnika Premk in Vrbana se nista zmenila za poziv. Topo sta zrla predse, vino j'm ni dišalo, Vrbana je sicer podzavestno dvignil čašo, a jo je prav tako podzavestno postavil na mizo. Zamahnil je s svojo orjaško roko po zraku ter zamrmral: »Mene ne bo; ne bo me dobila v svojo pest! In če me dobi, tedaj naj leže škrjančeva pesem z menoj v grob.«

Pesnik Premk se je ob teh besedah zdrnil. Z ožornim pogledom je oslnil Vrbana in izgovoril: »Za kaj ti hotel reči? Če priha-ja... že trka na vrata...«

»Ne bo me dobila v pest!« je ponavljal Vrbana in. Bog vedi, kolikokrat bi se ponovil besedo, da obeh pesnikov ni ogovoril rodoljub: »Fanta, naročita, kar in kolikor vama poželj srec! Jejta, zalivajta, naročita, naročajta! Nič se ne branita! Pijača je dobra in okusna je jed. Pečenke si naročita!«

»Natakajca, za naša dva fanta pečenko in liter boljšega vina!«

»Fant, jej in pij!« je govoril rodoljub proti pesniku Vrbanu in širok smeh je spremljal besedo.

Pesnik Vrbana se je namuznil, dvignil je čašo, jo nagnil ter v duško izpraznil kupo ljutočmerana. V glavi mu je istočasno rojil sklep: »Ne bo me, mene ne bo, zakaj slovo bom dal bohemskemu življenju! Ze zato se ne pustim odpeljati, ker ste sodili: »Kdo neki — ta dva.« Pil in jedel na bcm; ti, rodoljub z dežele pa plačaj, saj služiš kot advokat lepe denarce.«

In v drugo je dvignil čašo pesnik Vrbana ter s hrupnim glasom zanel:

»Setala, sva gori doli...«

Leto dni za Groharjem smo pokopali pesnika Premka. Tudi ta dan je pesnik Vrbana v pivnici na Šmartinski cesti intoniral pesem: »Setala sva, gori doli...« in komu ni znano, da jo poje še danes...

O lesorezu

Nevzlic precejšnemu zanimanju, ki ga kažejo široki sloji za umetnost, naletimo tudi pri zelo izobraženih ljudeh na čudovito negotovost, kar se tiče tehničnih pojmov v slikarstvu, zlasti pa v grafiki. Za sloji ti ljudje še ločijo oljno podobo od tempera ali akvarela, če pa berejo v seznamu kakšne umetnostne razprave označbe, kakor radiranka, kamenotisk in podobno, si delajo le netočne predstave, kako takšni listi nastajajo. To velja tudi o lesorezih.

Pred tizumom fotografije in fotokemičnih razmnoževalnih postopkov je bila razmnožitev umetniških del mogoča le s ploščami, ki so jih izdelovale neposredno človeške roke. Ti ročni razmnoževalni načini, ki so nastajali drug za drugim v stoletjih, so bili lesorez, bakrorez s svojimi različnimi zvrstmi in končno litografija ali kamenotisk.

Umetnost z rezalnimi noži

Slikarstvo je bilo v 13. in 14. stoletju ustvarilo že čudovite umetnine, toda vsaka izmed teh umetnin je bila nekaj enkratnega in takšnega, kar so si mogli nabavljati samo vladajoči in bogatini. Široki sloji niso imeli od te umetnosti tako rekoč ničesar. Cerkev je premnoge slikarske izdelke napravila javnosti pač dostopne, a so ostajali tudi v tem okviru skupna last. Meščani in kmetje pa so hoteli imeti v svojih sobah isto tako kakšno sveto podobo in tako se je pojavila potreba po slikarjih, ki bi jih bilo mogoče množestveno izdelovati in bi bile zato dosegljive tudi malemu človeku. Šlo je za to, da bi se našla temu primerna reproduktivna tehnika, a tem zahtevam je ugodil najprvo lesorez. Verjetno je, da se je rodil na osnovi načina, po katerem so pretiskavali blago s pomočjo vzorcev in ki so ga v začetku 13. stol. uvedli iz Orienta. Najstarejši lesorezi, ki se nam je ohranil, predstavlja svetega Kristofa in je nastal 1423. v samostanu Buxheimu pri Memmingenu v Švabski. Toda gotovo je, da so lesoreze izdelovali v Nemčiji že četrto stoletja prej.

Lesorezariji iz tega časa so bili umetniško bolj ali manj naaljarjeni rokodelci, ki so izdelovali takšne slike po svojih pogosto zelo primitivnih predlogah ljudstvu v pouk in zabavo. Najstarejši lesorezi kažejo samo obise oblik, brez vsake perspektive in senc, vendar pa imajo mnogi teh listov, kakor omenjeni »Sveti Kristof«, čudovito harmoničnost v svojih linijah ter oblikah.

Za lesoreze uporabljajo skoraj izključno lesene plošče iz jabolane ali hruške, bukke ali črešnje, ki jim površino režejo v smeri vlakna. To velja tako za lesoreze 15. do 18. stoletja, kakor tudi za pretežni del umetniških lesorezov najnovejšega časa. Kot orodje rabi umetniku rezalni nož najrazličnejših velikosti, s katerim vrezuje naris na plošč, in sicer tako, da se vsaka črta obreže iz obeh strani. Vsa mesta, ki naj ostanejo pozneje na tisku bela, se z nožem izdolbejo, in sicer večje površine z dolbili in dleti. Lesorez je namreč eden izmed tako zvanih višinskih tiskov, to se pravi, njegova slikovna ploskev je na plo-

stanci izbokla, tako da se letiko sama nanaša z barvo, medtem ko ostane poglobljeno dno čisto.

Barvani lesorezi

Najstarejše lesoreze so večinoma na roko kolorirali, in sicer po eni strani zato, da bi dali primitivni risbi večjo učinkovitost, po drugi strani pa je to tudi bolj ustrezalo okusu preprostega človeka, ki je prihajal kot kupec v poštev. Pozneje so začeli izdelovati tudi prave večbarvne lesoreze. Tu so tiskali po več plošč v raznih barvah drugo preko druge ali pa tudi po več plošč v raznih odtenkih iste barve.

Toda lesorez je rabil, kakor pozneje bakrotisk, ne samo za razmnožitev umetniških del, marveč se ga je tudi čista ilustracijska tehnika okoristila za ilustriranje znanstvenih ter poučnih del. Če so hoteli n. pr. ilustrirati kakšno razpravo s kirurškega področja, so kirurške instrumente ali kar koli že vrezali v lesoreze ali bakroreze. Za ilustracijo knjig pa je bil lesorez še posebno primeren, ker predstavlja enako kakor knjižni tisk že prej omenjeni višinski tisk, tako da se tekst in podoba tiskata lahko istočasno, kar pri bakrotisku, ki je tako zvan tisk iz vdolbine, ni mogoče.

Lesorez na vrhuncu razvoja

Pravo dobo svojega razcveta je doživel lesorez proti koncu 15. in 16. stoletja, ko so znameniti umetniki uporabljali njegovo tehniko. Med njimi je imenovit n. pr. Hansa Baldunga Griena, Lucasa Cranacha, Hansa Holbeina, zlasti pa Albrechta Dürerja (1471.—1528.), ki je povedel to tehniko do neprekosljive stopnje. V 17. stol. je začela umetnost lesoreza propadati in se je znova, seveda v povsem drugačni obliki dvignila okrog l. 1800., ko je Anglež Thomas Bewick izumil novo tehniko, po kateri je uporabljal dosti tršo zelenikovino (pušpanovino) namesto prej omenjenih vrst lesa in posebna dolbila. Plošče so bile rezane prečno na smer vlakna. Bewickovi lesorezi kažejo svetle črte na temnem ozadju, njihova tehnika pa je bila pod imenom »xilografija« dolgo časa v rabi tako za originalna grafična dela, kakor tudi zlasti za reprodukcije ilustracij v knjigah in časopisih, kjer so jo naposled izpodrinili kovinski kliseji.

Odkritje starega groba

V Sakari, 20 km južno od piramid pri Gizeh, so odkrili grobo svetišče egiptovskega kralja Una, ki je umrl l. 2430. pr. Kr. Mumija je ležala nedotaknjena v dragocnem sarkofagu. Prvotno so domnevali, da predstavlja mumija kralja Una, pozneje pa so dognali, da je mrlje princ Ptahsheps, sin kralja Una, ki je umrl pred svojim očetom.

Okenske odprtine v zidoklonih je treba brezpozno zavarovati. Zlasti močno morajo biti zavarovane vertikalne odprtine, kjer je učinek zračnega pritiska najmočnejši. Najuspešnejše je zavarovanje z betonskimi segmenti.

Pozor! Katere so tvoje glavne dolžnosti v slučaju alarma? — Pasant; Po najkrajši poti v najbližje zaklonišče.

Križanka št. 58

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	13		14		15		16		17		18
20		21		22		23		24		25	
27		28		29		30		31		32	
	35		36		37		38		39		40
41	42		43		44		45		46		47
	49				50				51		52

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. češki skladatelj, 4. vazen industrijski izdelek, 7. številko, 10. mesto v srednji Italiji, 13. pritok Donave, 15. tenek, suh, 17. Zupančičeva pesnitev, 19. pritok Urala, 20. znak za kemično prvo, 21. svetopisemska oseba, 23. dvojico, 25. leta 1634. so tam umorili Wallensteina (nemško ime za severnočeško mesto), 27. drag kamen, 29. nuditi, izročiti, 31. mesto ob Dravi v Slavoniji, 33. najden v jedi je slaba ocena za gospodinjico, 35. padavina, 37. gorovje v Evropi, 39. pritok Savinje, 41. grška čeka, 43. bog starih Rimljanov, 45. svojilni zaimek, 47. letopis, koledar, 49. pripadnik izumrlega sarmatskega plemena, 50. ponos neveste, 51. plin, 52. italijanski spornik.

Navpično: 2. država v USA, 3. podredni veznik, 4. primitivna pot, 5. racionalno živilo, 6. predlog, 7. pritok Volge, 8. uradnik pri starih Rimljanih, 9. živalski

glas, 10. otok na Jadranu, 11. pritok Save, 12. ploskovna mera, 14. gospodinska potreščina, 16. grška pokrajina, 18. mesto v Arabiji, 20. vrsta kemičnih spojin, 22. svetopisemska oseba, 24. planina v Bolgariji, 26. vnema, gorečnost, 28. jezero v Sibiriji, 30. večje potovanje, 32. vinjen, pijan, 34. jakost, moč, 36. reka na Poljskem, 38. žensko ime, 40. naslov mongolskega vojskovodje v srednjem veku, 42. kazalni zaimek, 44. predlog, 46. ni dovolj, 48. znak za kemično prvo.

Rešitev križanke št. 57

Vodoravno: 1. sak, 3. et, 5. vi, 6. S. O. S., 8. opus), 10. im, 11. tu, 12. ti, 14. oko, 16. pl(ural), 17. abu, 19. Uri, 20. gaj, 21. koc, 22. or, 23. tek, 25. di, 26. tatin, 28. anatomija.

Navpično: 1. Sveta gora, 2. ro, 4. to, 6. smo, 7. sto, 9. policija, 13. Ibar, 15. koleno, 16. prod, 18. uj, 19. uk, 23. tat, 24. Kim, 26. ta, 27. ni.

Vaclav Držaj:

„Kdo mu bo sledil?“

Petek, enajsti april en tisoč devet sto epajst se je pisalo. Pred gluho nočjo sem stal ob gruč starih žensk-keletulj, ko se je premikal mimo nas mrtvaški sprevod.

»Kako si dejala? Koga pokopavajo?« se je oglašila grbava spaka.

»Čemu izubljati besede: pravijo, da je bil slovenski slikar, pisal da se je Grohar.« — mu je odgovorila brezbozna ženščina.

»Slovenski slikar. Lenuh, nebodigatreba, ne pa slikar! Delo mu je smrdelo, pa se je lotil malinja!«, je važno pristavila tretja babura.

»Tako je, Bogo je dan krade! In gospoda, ki ga spremlja, prav gotovo ni boljša od njega!« je dodala četrta vešča.

Z jeznim pogledom sem osvrnil brezbozne in brezvestne babure ter jih nikro zavnil: »O mrtvemu govorijo s'abo samo tisti, ki n'ima jo srca ne vesti! Sedmero vas je na niste in ne boste dale sveto tega, kar je pokojni dal! O, da bi bilo še kaj Groharjev! Vse pojdit, nebesa rotite, naj vam naklonijo milost, da se boste skoraj spreobrile. Spreobrnjenja ste potrebne, če ste ga vredne, ne vem!«

Babure so osramočene zaradi graje, povedile oči, ena od njih pa je vzdihuje zaspepala: »Gospod, usmili se ga, usmili se njegove duše!«

Vrsta pogrebcev — kmetje iz Sorice, gospoda iz Škofje Loke, slovenski slikarji-umetniki, slovenski literarni svet, peščica ljubljanske študentije in nekaj rodoljubov z dežele, ki n'bo slišali žalivke brezvestne gruč — se je mirno pomikala proti Šmartinski cesti in dalje proti Sv. Križu. Le od časa do časa je spregovoril ta ali oni. Spomin na Groharja se je oglašil in temu in onemu se je zdelo potrebno spregovoriti. Samo dva pogreba — pesnika Premk in Vrbana, dva mlada, vendar ob suščno-rdečih lic in globoko vdrtih oči — sta trdovratno molčala. Pomilovanja vreden je bil posebno

pesnik Vrbana, visokorasel, plavalas mladenič. In oglašil se je rodoljub z dežele, kateremu je drugoval pesnik Oton: »Kdo mu bo prvi sledil?«

Bricko se je nasmehnil zamišljeni pesnik Oton — kdo ve, kje so mu bile misli, kje se je mudil spomin? — ter polglasno odgovoril rodoljubu: »Kdo neki — ta dva! In pokazal je s prstom na par, na pesniški par — Premk in Vrbana.

Vrbana se je ob besedi nehotе zavrnil. Na obrazu se mu je videlo, da mu je beseda segla do srca, da je ranila srce.

»Sojeno je, če se bo zgodilo, je vprašanje!« se je v mislih tolažil. Istočasno pa je čutil v prsih neprijetno zbadanje, ki ga je tudi sicer opominjalo, in peklensko mučilo v nespečnih nočeh.

»Umreti...« je ponavljal pesnik Vrbana. »Ne, umreti nočem! In če že imam umreti, če že moram umreti, tedaj naj me zagreboje v temno ručo ob škrjančevem žgolenju!«

Misel se je porodila ob petju škrjančkov prav tist: hip, ko je gospod Andrej molil pogrebne molitve. Karajoče se je gospod ozrl za prepčajočo jato, ki se je razigrano vzpenjala proti sinjemu nebu, pesnik Vrbana pa je zamisljeno zrl za njo in v duhu sklenil: »Živeti hočem! Slovo hočem dati bohemskemu življenju in če me že hoče, dragi, predragi drugi, bela žena iztrgati iz vaše sredine, tedaj zagrebite z menoj vred tudi škrjančevu pesem.«

»Kdo je gospoda v črni?« je vprašal star-kav možiček sosed v pivnici na Šmartinski cesti.

»I, kdo je gospoda! Sami imenitniki so. Groharja, slikarja Groharja so pokopali in zdaj pijejo v njegov spomin. Trpin, mučenik je bil mož. Velika krivica se mu je zgodila v življenju in prav zato je šel tako zgodaj od nas. Današnji svet...«

»Prjatelji,« se je oglašil nekdo od pogrebcev — »pokopali smo človeka, pokopali smo umetnika, izročili smo nenasičnemu žrelu draga nam Ivana, našega neprecenljivega in ne-

Deutschsprechende weibliche Arbeitskräfte

im Alter von 18—30 Jahren finden sofort

Anstellung bei der

Org. TODT

beim Nachrichtenwesen und erhalten eine vollständige Ausbildung in diesem Berufszweige als

Fernsprecherinnen u. Fernschreiberinnen

Die Ausbildung erfolgt in der schönsten Gegend von Oberitalien am Gardasee und dauert ca. 6 Wochen. Geboten sind neben einer guten Bezahlung, freie Kost, Unterkunft und vollständige Bekleidung. Meldungen bei der

O. T. OBERBAULEITUNG XIII.

LAIBACH, GOSPOSKA ULICA No. 2

Nachrichtenleiter POINTNER.

ŽENSKÉ MOČI z znanjem nemščine

v starosti od 18 do 30 let, dobe takoj stalno,

dobro nameščenje pri

Organizaciji TODT

v telefonskem in brzojavnem oddelku.

Izobrazba traja šest tednov v lepem kraju v Gornji Italiji ob Gardskem jezeru, proti dobri plači, brezplačni prehrani in obleki. — Prijaviti se pri

ORGANIZACIJI TODT

LJUBLJANA, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 2,

pri vodji tel. odseka gosp. POINTNERJU

SPOROČAMO SVOJIM CENJ.
ODJEMALCEM, DA SO NASE
NOVE TELEFONSKE ŠTEVE.

TOVARNA FUZINE 20-54
TRGOVINA SV. PETRA C. 17 28-06

„ŽIMA“ JAGER

MILAN
TOVARNA ZIME
IN SČETK

SE VEDNO NUDIMO:
KVALITETNO ČISTO ŽIMO
RAZNOVRSTNE SČETKE

MALI OGLASI

Edor išče službo plača za vsako besedo L. 30, za drž. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 2. Najmanjši iznos za te oglase je L. 7. — Za ženske in dopisovanje je plačati za vsako besedo L. 1. — za vse druge oglase L. — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 3. — Najmanjši iznos za te oglase je L. 10. —

Priporočamo

našim cenjenim oglaševalcem, naj oglašajo za nedeljsko »Jutro« oddajo v oglašnem oddelku »Jutra« že v petek do 18. ure, ker je iz tehničnih razlogov čisto nemogoče uvrstiti v nedeljsko »Jutro« tiste oglase, ki so oddani v naši poslovalnici šele v soboto dopoldne.

Službo dobi

SLUGA

Na vsa dela dobi stalno službo. Radi in kasa potrebna garancija ali kavca. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20330-1a

KROJ. POMOČNIKA

za velike komade, sprejem za stalno. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20414-1a

PLAČO

in provizijo dobi ženska oseba v trgovini, če vidi 30 do 40 tisoč lir v obrat proti garanciji. Ponudbe na oglašni oddelku Jutra pod »Lahko tudi neizkušena«. 20452-1a

POMOČNIKA

čevljarstva, za nova dela, isčem. Plačam dobro. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20433-1a

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

KINO SLOGA

Tel. 27-30

V originalu! V originalu!

Tobisov vefilm visokih planin! Mogočna povest o globoki ljubezni drznega dekleta po romanu Wilhelmine v. Hillern.

Jastrebec Wally

Heidemarie Hattheyer, Sepp Rister, Winnie Markus, Leopold Esterle.

Predstave ob 16. in 19. uri.

KINO UNION

Telefon 22-21

Slijajna satira na neumni, koruptni birokratizem v predvojnih dunajskih ministrstvih.

Platno iz Irske

Borba poštenega človeka proti pogubnim naklani koruptnih židovskih spekulantov in proti bedasti birokraciji v bivših najvišjih avstrijskih uradih. Otto Tressler, Irene v. Melendorff, Rolf Wanka, Siegfried Breuer, Oskar Sima, Georg Alexander, Fritz Imhof, Tibor Halmany.

Predstave ob 17. in 19.15.

KINO MATICA

Telefon 22-41

Dramatično življenje skladatelja Roberta Schumann v filmu velike glasbene kvalitete z izbornimi interpretatorji

Akordi življenja

V glavni vlogi Hilde Krahl in Mathias Wiemann.

Predstave ob 16. in 19. uri.

Obvestila

Slovenskega Rdečega Kriza

Vojni ujetniki prosijo. Vojni ujetniki v Nemčiji posebno taki, ki nimajo svojcev ali so brez zveze z njimi, se obračajo do Slovenskega Rdečega kriza s prošnjami, naj bi jim poslali pakete z živili itd. Slovenski Rdeči križ je že odpremlil na razne naslove 170 paketov. Ker pa mu sredstva zmanjkujejo, prosijo ponovno premožnejše rojake, naj se spomnijo vojnih ujetnikov in naj darujejo Slovenskemu Rdečemu krizu nepokvarljiva živila ali celotne pakete za vojne ujetnike. Dosedaj je na ta način zbral 22 paketov, prošnja pa je še nad 50. V glavni pisarni, Mariji trg 5, dobe darovalci naslove vojnih ujetnikov, če bi jim hoteli pakete poslati sami. Lahko pa darujejo Slovenskemu Rdečemu krizu primeren znesek, da nabavi živila itd. za pakete.

Prejemanje paketov. Opozorjamo občinstvo, da paketni oddelček ob sobotah ne prejema paketov, zato pa ob petkih popoldne od 15. do pol 17. ure.

Zahvale. G. ravn. Viljem Nemenz je daroval Slovenskemu Rdečemu krizu 500 lir namesto venca na krsto blagopokojnega Ane Hartmanove, g. dr. Trtnik Albert pa 300 lir v počastitev spomina blagopokojnega g. Kastelica Petra. Prisrčna hvala!

FRIZ. POMOČNICO

ki bi opravljala tudi druga manjša dela v gospodinjstvu 3 oseb, sprejem. Hrana in plača zelo dobri. Naslov v oglašnem odd. Jutra. 20439-1a

GOSP. POMOČNICO

sprejme trčlanska družina. Plača po dogovoru. Predstaviti se dopoldne od 10. do 12. ure. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20437-1a

ZAPOSLOITEV

kakršnokoli, proti dobremu plačilu, isčem. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Lahko tudi neizkušena«. 20452-1a

GOSPODIN

išče zaposlitev v gostinstvu, lahko tudi samo par. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Lahko tudi neizkušena«. 20452-1a

VAJENKA

poštenega, potrebuje špe cerija. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 20487-44

VAJENKA

ali vajenka sprejemem proti tekočini plači ali hrani. Struželj Ludvik — Ljubljana, Vošnjakova ulica 10. tel. int. 3691. 20426-44

VAJENKA

frizersko sprejemem proti tekočini plači. Salon Dra. Weber, Fagorčeva dvorišče. 20470-44

Prodaj

PISALNI STROJ

pisarniški, poceni prodam. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Lahko tudi neizkušena«. 19767-6

RADIOAPARAT

Minerva, Philips, Zerdik, Orion in Sire, vse odlične kvalitete, prodam. Hinko Privšek, Kolodvorska 7, Ljublj. 20472-6

MOŠKA KOLESA

raznih znamk, vsa z dobrimi gumami, velika izbira in eno žensko kolo za 3500 lir, prodam. Hinko Privšek, Kolodvorska 7, Ljubljana. 20471-6

TRICKEL

z dobrih gumami, v odličnem stanju, ugodno prodam. Naslov v oglašnem odd. Jutra. 19936-6

KRASEN SERVIS

iz porcelana, za 6 oseb, za obed, kavo, čaj, skrajni 54 komadov, ročno slikano, ugodno prodam. Lepa prilika za neveste, zarčnice, kot darilo. Vzemem tudi protistrano. Rudolf Zore, Gledališka 12. 20020-6

HARMONIKO

s 120 bas, 4 registrir, novo, prodam. Vprašati vsak dan do 8. ure jutranj in od 1. do 3. ure popoldne pri Zidarščici. Gledališka 7-III. 20303-6

MOŠKO KOLO

novo, prodam ali zamenjam za šivalni stroj. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 20388-6

MODISTOVSKO OBR

dozvo vpeljano takoj ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20409-6

Ležalni stol

je del vašega življenja in zdravja. Oglejte si ga pri meni. Revnejši bolniki in upokojenci popust.

RUDOLF ZORE,

Ljubljana, Gledališka ulica št. 12

SIVALNI STROJ

»Singer« nujno prodam po ugodni ceni. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20420-6

ČRNO SUKNJO

za predelavo in umetniško obliko, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20419-6

SPORTNI VOZICEK

predvojni, močan, prodam. Rožna dolina, Cesta VII. št. 4. 20418-6

SKORNJE

št. 44, dobre in skoraj nove nizke moške čevlje z sivga usnja, št. 43, prodam. Naslov v oglašnem odd. Jutra. 20415-6

SKORNJE

št. 42, dobro ohranjene, črne, zamenjam za štev. 44. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20417-6

DEŽNI PLAŠČ

iz balonske svile, damski, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20413-6

SPORTNI VOZICEK

lep, zaprt, ugodno prodam. Frankar, Vrazov trg št. 4. 20455-6

SIVALNI STROJ

»Singer«, nov, pogreznjiv in eno damsko ter eno moško kolo, takoj prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20454-6

PISALNI STROJ

nov, portabil, prvovrstne znamke, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20461-6

ZENSKÉ ČEVLJE

št. 37 in 38, prodam. — Oglej samo dopoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20457-6

KLUBSKI FOTELJ

dobro ohranjen, poceni prodam. Naslov v oglašnem odd. Jutra 20456-6

MOŠKO KOLO

»Singer« novo, prodam. — Polzave se: Slomškova ul. električna centrala. 20451-6

MODERNE SPALNICE

in kuhinjske opreme prodaja mizantstvo Vidmar, Vodnikova 31. 20450-6

PISALNI STROJ

tovarniško nov, pisarniški in portabil, ugodno prodam. Oglad »Singer« biro, Šelenburgova 4. 20449-6

2 MOŠKI KOLESI

skoraj novi, in štirinovo novo harmoniko, prodam. Jakovac, Cernarjeva 4. 20448-6

2 TRICKLA

nova, izvrstne izdelave in trikoloni, nosilnost 1800 kg, zelo ugodno prodam. Merk, Puharjeva 6. 20478-6

MOŠKE SKORNJE

iz pravega boks-usnja — prodam. Polzave se na Tr. Zaski št. 52. 20485-6

SPORTNI VOZICEK

rabljen, prešit, z debelo gumo in kromanimi blatniki zamenjam za protivrednost. Naslov v oglašnem odd. Jutra. 20483-6

GLOBOK VOZICEK

predvojni in šivalni stroj prodam. Cesta na Rožnik 43. 20483-6

JUTRANJO HALJO

popolnoma novo, lepo, prodam. Oglad pri »Peko« Miklošičeva 14. 20482-6

DOBRO VIOLINO

prodam. Naslov v oglašnem odd. Jutra 20481-6

MODERN VOZICEK

sportni in globok ter oročko posteljo prodam. Koleziška 8, dvorišče — Trnovo. 20480-6

SKATLICE

bakelitne, nizke oblike, vsebuje 60 cm³ temne rjave barve, cca 1800 kg. madov, prodam po 2.50 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20424-6

BLAGO

za moško obleko, volnene moške hlače in damske salonske čevlje št. 38 in pol, oboje skoraj novo prodam. Stari trg 23-1. 20430-6

BICKLE

najfiniješ nemške znamke, damske, moške in deške razprodaja Šušteršič, meh. delavnica, Dunajska 13 (Figovec levo dvorišče). 20477-6

3 STRUZNICE

(peložnostni nakup) ena rabljena za 35.000, 1 v. 1. popolnoma nova 1.50 m za 125.000 lir, napravo, Merk, Puharjeva št. 6. 20475-6

SEMIŠ ČEVLJE

črne, z odprto peto, št. 38, skoraj nove prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20473-6

KOLO

»Singer«, dobro ohranjeno, dinamo, gume v zelo dobrem stanju, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20473-6

DAMSKÉ ČEVLJE

semit, temno modre, skoraj nove, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20469-6

BLAGO ZA RUJHE

predvojni, blago za moško obleko ter fotografat za 6000, 2 ugodno prodam. Urbas Alojzij, Dunajska 15-1. 20493-6

FOTELJ

(Altvaterstube) prodam. Vprašati Postojnska ulica 8 med 8. in 10. dop. 20491-6

2 KOLESI

žensko in moško, malo rabljeni in petelinčica priključne pasne, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20490-6

HARMONIKO

3 vrstno 26 basov, novo, prodam za 6500 lir. Poljanski nasip 32-1. 20494-6

STEDILNIK

železen, rabljen, 2 postelji in 2 omari, prodam. Tabar 6 (parter, desno) od 8. do 2. ure. 20434-6

VRVI

prodam. Naslov poslati na pošto predal 139. 20427-6

RADIO

6 cevni z magličnim odelom, popolnoma nov, prodam. Tržaška c. 24. 20496-6

MOŠKO KOLO

breg gum ter eno z novimi gumami, prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 20457-6

ETUI

prvovrsten, za gospod., prodam. Naslov v oglašnem odd. Jutra. 20466-6

KEMIJSKI KNJIGE

od Rudolfa Höberja: Physikalische Chemie; der Zelle und der Gewebe in knjigo Walther Nernst: Theoretische Chemie ugodno, prodam. Oglad pri vrtarju Jutra. 20446-6

MLADO KOZICO

takoj prodam. Obiraka 34 Šiška. 20445-6

RACE

bele, prodam ali zamenjam za protivrednost. — Marmontova 14 (Mirje) 20438-6

KLAV. HARMONIKO

»24 bas, predvojni — »Scandale« zelo dobro ohranjeno, prodam. Uršič, Kocenova ul. 1. 20436-6

HARMONIKO

manjšo, z 32 bas, nemško, prodam. Ima dur, mol in sentim-akorde. — Naslov: Ciril Metodova 69-1. levo. 20435-6

STENICE ŠURKE

podgane znesljivo uniči zavod za pokončavanje mršica in golazni. — Zor Adolf, Tavčarjeva 4. III. nadst. levo. 20441-6

PEGE IN LISAJ

Vam zanesljivo odstrani Albi krema — Drogerija Kanc, Zidovska ul. 1. 19618-6

MRČEN IN GOLAZEN

uš, stenice, bolhe, šurke molje miši, podgane, voluharje in bramarje zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite pri drogeriji KANC, Zidovska ulica 1. 19617-6

Posest

HISO dvonadstropno na robu centra, na mirnem, suhem in sončnem kraju Jutra, v svetlim lokalom ter prostim večstanovalnim stanovanjem, zamenjam za stavbo, ki je močno grajena in primerna za izlož industrijo. Sem zmožen tudi dograditi. Ponudbe z opisom in vedno kraja poslati na oglašni odd. Jutra pod »Mirna industrija« 20489-20

Kupim

RJUHE kakršne koli, kupujem. Dobro plačano. Na Vašo željo jih prevzamemo na dom. B. Guštin, Vodniški trg 7. 1318-N-7

RJUHE

knje in web vrst preproge kupuje ugovina. Oglejte, Metni trg 3, — (vhod skozi vežo). 20348-7

KUPUJEMO

in sprejemamo v komisijko prodajo fotoaparate, umetnine, preproge, porcelanske, steklene in druge boljše porabne in sušne predmete. Parni fumerija Venus, Palaka Bata. 20444-7

DRSALKE

(seksne), kompletne s čevlji, damske št. 39-40, kupim. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Drsalke«. 20442-7

PODLOGO

svileno, temno modro ali črno za damski plašč — kupim. Ponudbe na oglašni odd. Jutra pod »Podloga«. 20453-7

GRAMOFON

rabljen, s ploščami, kupim ali zamenjam za protivrednost. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20465-7

MOŠKO KOLO

Blanchi, Wolst ali Legnano, sive barve s prevojem, novo ali stare, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 20462-7

PLINSKO MASKO

za brizganje barv, kupim. Naslov poslati na pošto predal 139. 20425-7

PLAČAMO

izredno dobro za stare bicikle, bicikel gume, trike in trikel-gume. — Merk, Puharjeva. 20476-7

KNJIGE